

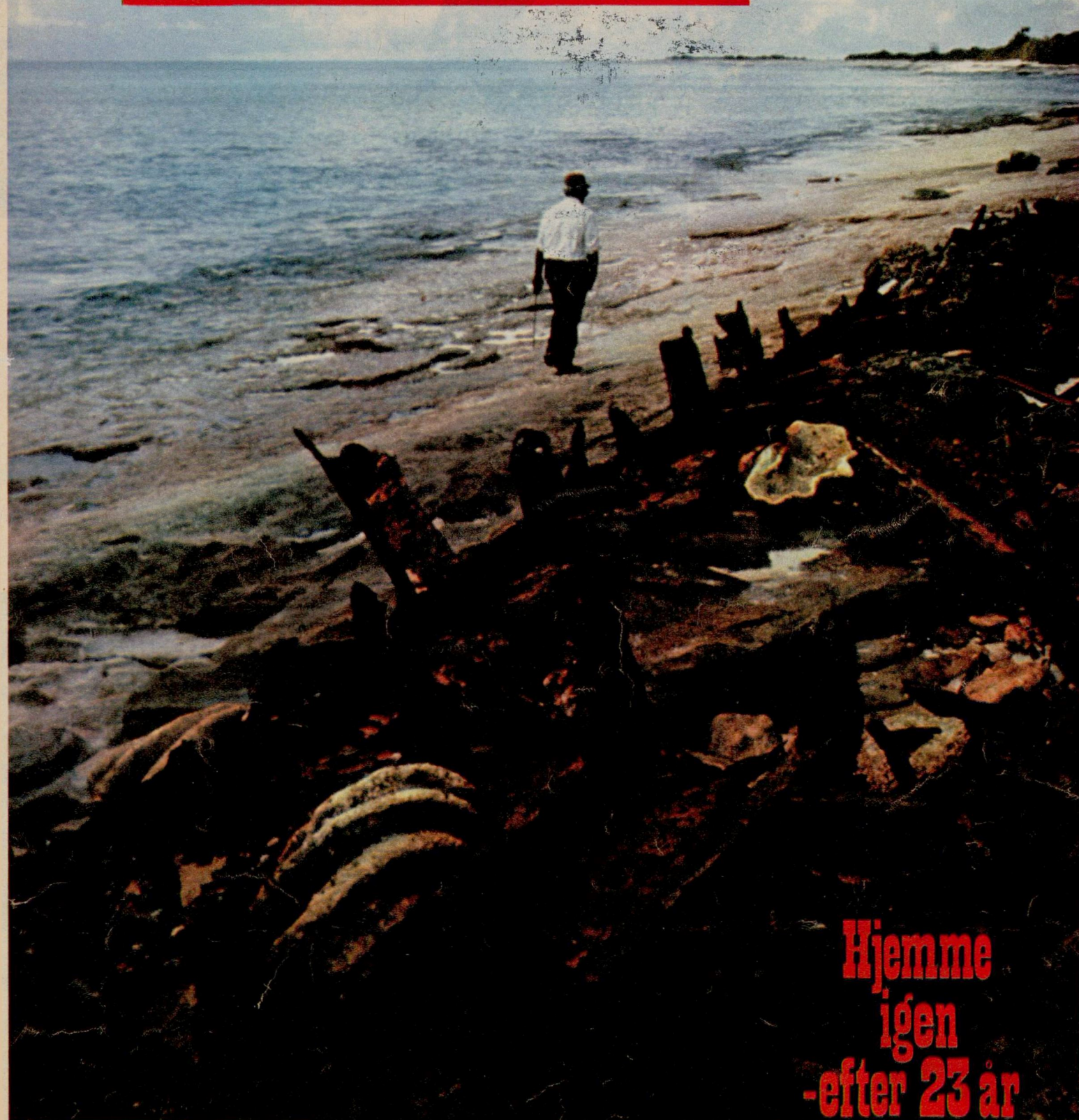
Samvirke

NR. 2. 1969. 1. FEBRUAR

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

KL

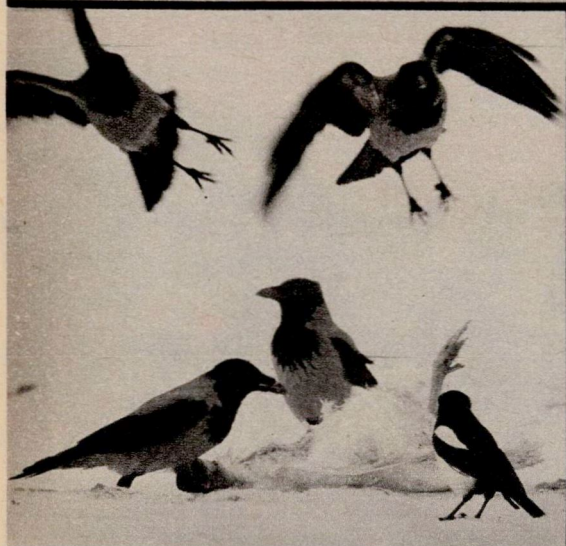
FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

**Hjemme
igen
-efter 23 år
og 23
atombomber**

For første gang, siden de blev tvangsevakueret i 1946, har nogle af Bikini-øgruppens beboere for nylig besøgt deres hjemland – hvor amerikanerne i mellemtiden har prøvesprængt 23 atom- og brintbomber. Her ses en af de tilbagevendte på en af de små Stillehavsøers strandbred, mens han betragter vraggods fra kernevåbenforsøgene. Bikini's og Bikiniboernes skæbne skildres inde i bladet i en artikel og en billed-reportage.

Provoen og autoriteten

Aktuelt billeddrama fra fuglenes vinterverden.

Fotos: Elvig Hansen

Det var fuglenes vinterliv, Elvig Hansen gik ud for at fotografere, men resultatet blev et billeddrama med et helt menneskeligt, aktuelt perspektiv: et oprør mod traditionel autoritet og den hakkeorden, fornuftige fugle plejer at indordne sig under som noget, der er forordnet af højere magter.

Serien burde kunne inspirere en nutidig H. C. Andersen, men her må vi af mangel på en sådan nøjes med nødtorftig reportagetekst:

1 Historien begynder med, at to skader finder en død høne liggende stivfrossen på marken. Den er sandsynligvis efterladt af en ræv.

2 Skadernes ivrige skænderi om deres fund tilkalder hurtigt en lille gruppe krager, som straks sætter sig i besiddelse af hønsekadaveret. Med den stærkeres (eller frækkes) selvfølgelige ret.

3 Høg over høg. Hidkaldt af skaders og kragers kæften op dykker en musvåge pludselig ned fra den blygrå himmel og gør krav på eneret til byttet.

4 Indtil nu går alt som det „hører sig til“. Musvågen skuer verdensfjernt ud i rummet i knejsende bevidsthed om at være situationens herre, mens krager og skader venter respektfuldt på, hvad der godhedsfuldt måtte blive efterladt til dem.

5 Men også i fuglenes verden er de gamle samfundsnormer åbenbart begyndt at vakle. Pludselig farer en provo af en krage frem mod sin „overmand“ og river ham med et rask ryk i fjerpragten ned fra piedestalen – hvilket her vil sige den døde høne.

– Hvis De også vil have historiens endelige afslutning, så blev det den, at Musvågen forlod skuepladsen. At blive taget ved vingebenet af en sølle krage – det var et sådant prestigetab, at det ikke lod sig genoprette.

*Brugsen
gør det nemt
og billigt
for Dem....*

Hvad siger Pjerrot, når han ikke siger noget..

- han siger Super Blenda, for hans tøj er så rent og hvidt, at det simpelt hen taler for sig selv! De skulle også prøve Super Blenda - det eneste lavtskummende, selvvirkende vaskepulver på ren sæbebasis til *al* slags vask. Super Blenda gi'r Dem meget mer' - og bedre - vaskepulver for pengene!

TOPPING tekstilblødgøringsmiddel i sidste hold skyllevand modvirker statisk elektricitet og gør tøjet blødt og strygelet.

Super Blenda og Topping fra FDB, Viby... en af forbrugernes egne fabrikker

BRUGSEN

Et stille laboratorium i Rådmandsgade i København arbejder danske forskere med en teori, der kan være løsningen på gåden bag en af de mest frygtede og mystiske sygdomme i moderne tid. De mener, at den gode danske mad kan være en af årsagerne til dissemineret sclerose. Indtil nu har lægerne stået magtesløse, fordi man ikke har anet, hvad sygdommen skyldtes – og derfor også været afskåret fra at helbrede den.

Tre års intensiv forskning på Neurokemisk Institut har nu vist, at sygdommen efter al sandsynlighed skyldes, at vi lever for godt. Store internationale undersøgelser har godtgjort, at sclerose bogstavelig talt er ukendt i de fattige lande. Man finder den, hvor der er penge og mad nok. God, fedtholdig usund mad, som de fleste danskere traditionelt ynder. Og Danmark er tæt på en uofficiel verdensrekord i sclerose-ramte: Ca. 5000 – en promille af den samlede befolkning.

Balancen mellem de mættede og umættede fedtsyrer i organismen har vist sig at være af livsvigtig betydning – og især i de første leveår. Grunden til dissemineret sclerose senere i livet lægges allerede på fosterstadiet, og når spædbarnet får sin første flaske mælkeblanding.

Mangelsygdom fremkaldt af overflod

Meget tyder på, at dissemineret sclerose simpelt hen er en mangelsygdom – opstået på grund af overflod af mad. Hvem gider klare sig med grød, fisk og olivenolie, når man kan få flæsk, steg, lagkage og smålune rundstykker med tandsmør?

Det bekræftes af, at sygdommen hovedsagelig er kendt i USA og Vesteuropa. Jo nærmere man kommer ækvator, jo mere aftager den i hyppighed, men den dukker op igen i de sydlige dele af Sydamerika, i Sydafrika og i Australien. I lande, hvor man spiser meget fisk og ammer børnene længe, kendes sygdommen ikke. Det gælder f.eks. Grønland – altså den indfødte del af befolkningen. Modermælk indeholder tre til fem gange så mange umættede fedtsyrer som komælk. Og fisk har ligeledes stort indhold af umættede fedtsyrer.

Det er også betegnende, at der er færre tilfælde af dissemineret sclerose på Danmarks vestkyst end i det øvrige land – selv om sammenligningstallene her er så små, at man ikke med sikkerhed kan udlede noget af dem (se illustrationen).

Dissemineret sclerose angriber centralnervesystemet, ødelægger nerveceller og nervebaner og medfører synsforstyrrelser, lammelser og svimmelhedsanfald. I sværere tilfælde kan patienterne blive fuldstændig invaliderede.

For at forstå ernæringens betydning, vil det være nødvendigt med lidt anatomi: Mennesket fødes med et vist antal nerveceller og bindevævsceller. Bindevævscellerne vokser i antal med årene – mens nervecellerne ikke kan erstattes. Er de først en gang ødelagt, er det for bestandig.

Nervecellerne starter i hjernen og løber som lange tråde ned langs ryg-

marven. De er beskyttet af flerlagede nerveskeder, der er opbygget af forskellige fedtstoffer og protein. Hos spædbørn er nerveskederne ikke fuldt udviklede, og det er grunden til, at små børn ikke „fungerer“ perfekt fra starten. Først når nervecellerne er helt indkapslede af nerveskederne, kan børnene se, høre og bevæge sig rigtigt.

Men hvis den ernæring, spædbarnet får, er forkert, kan der opstå svagheder i nerveskederne. De to umættede fedtsyrer linol- og linolensyre – der er nødvendige for nerveskederne – kan

skellig slags føde lige fra fødslen. Hvis de udelukkende får kost, der er fri for umættede fedtsyrer, opstår symptomer, der minder meget om sclerose, når de vaccineres med hjernevæv. Hvis man stadig ikke tilfører fedtsyrerne, dør dyrene til sidst.

Omvendt kan for meget linol- og linolensyre give vanskelige organer.

Et mirakel, at vi overlever alt det fedt

Når man sammenligner gennemsnitsdanskernes kostvaner med dyre-

Spiser vi os til

Efter en årelang forskerindsats synes danske videnskabsmænd at være på sporet af årsagen til den frygtede, mystiske sygdom sclerose. Alt tyder på, at grunden til sygdommen lægges allerede på fosterstadiet eller ved forkert spædbørns-ernæring, og at en væsentlig årsag til dens udbrud hos det voksne menneske er: for „god“ mad.

nemlig ikke dannes i organismen, men må tilføres udefra. Hvis det ikke sker, vil nerveskederne blive for „løst“ opbygget – ikke være i stand til at beskytte nervecellerne tilstrækkeligt.

En infektion eller virus vil senere i livet kunne angribe organismen, trænge gennem de utilstrækkelige nerveskeder ind til nervecellerne – og den disseminerede sclerose er begyndt.

Det er fremgået efter flere års forskning med hvide rotter på Neurokemisk Institut. Instituttets leder, dr. med. og civilingeniør Jørgen Clausen har eksperimenteret med at give rotterne for-

nes, er det faktisk et mirakel, at vi overhovedet kan overleve. Hvis en rotte får en kost, der bare indeholder 10-15 procent fedt, dør den af blodpropper. De planteædende menneskeabe, som vi skulle nedstamme fra, tåler ikke mere end fem procent fedt i maden.

Et stykke højt belagt restaurations-smørrebrød eller en varm pølse indeholder op til 60 procent fedt.

Når vi alligevel ikke falder om på stribe ved pølsevojnene, skyldes det leveren, der hos mennesket er overdimensioneret i forbløffende grad.

Med den baggrund som en væsentlig

årsag til dissemineret sclerose er Jørgen Clausen ikke særlig optimistisk med hensyn til at få sygdommen udryddet.

– Alverdens læger har for længst fastslået, at der er en forbindelse mellem tobaksrygning og lungekræft, siger han. – Men er folk holdt op med at ryge som skorstene af den grund?

Det vil vist være for meget at vente, at folk ligefrem vil ændre levevanerne, når de ikke engang kan lægge nydesmidlerne på hylden. Og man kan vist heller ikke forvente, at landbruget

Har sclerose uden at ane det

Men forkert ernæring er naturligvis ikke den eneste årsag til sclerose. Hvis det var tilfældet, ville vi alle sammen have denne sygdom.

– Måske har også både De og jeg haft sclerose uden at ane det, siger overlæge, dr. med. Torben Fog, Københavns kommunehospital, der er formand for Landsforeningen til bekæmpelse af dissemineret Sclerose. Torben Fog har arbejdet specielt med sclerose siden slutningen af 1930, og han er nu

dommen. Den kan være en kombination af arveligt svagt opbyggede nerveskeder og traditionelt forkert ernæring – børn beholder som regel forældrenes spisevaner.

Der eksisterer også teorier om, at sclerose kan skyldes en kronisk virus i kroppen, som – kombineret med arvelige anlæg og forkert ernæring – kan få sygdommen til at bryde ud.

Symptomer allerede i barnealderen

De nyeste undersøgelser har også vist, at de første symptomer viser sig tidligere end man oprindeligt troede. Regulære sclerosetilfælde optræder ganske vist ikke før 20-års alderen, men man har fundet de første tegn på sygdommen hos børn under 14 år. Det støtter teorien om, at grunden lægges allerede i spædbørnsalderen, men at sygdommen er en snes år eller mere om at udvikle sig til fuld styrke.

Danmark er det eneste land i verden, hvor man har kontrol med samtlige sclerosepatienter. Og landet er desværre for lille til, at den geografiske fordeling af sygdommen kan give noget sikkert holdepunkt for ernæringsteorien.

Derfor venter forskere over hele verden spændt på resultatet af en storstilet undersøgelse i Israel.

Israelerne stammer jo fra alverdens nationer, og det har vist sig, at israelere fra fattige lande som Persien, Yemen og Marocco ikke får sclerose. Det gør til gengæld indvandrere fra USA og Vesteuropa.

Nu vil man til at undersøge indvandrernes børn. Foreløbige undersøgelser tyder på, at de ikke vil få sygdommen. – Er det rigtigt, har vi virkelig sikre holdepunkter, siger Torben Fog.

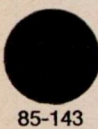
Scleroseforskningen i Danmark har ét stort problem – og det er økonomien, Neurokemisk Institut ejes og drives af Scleroseforeningen, der skaffer pengene ved indsamlinger og kontingent fra ca. 62.000 medlemmer. Instituttet koster ca. 600.000 om året, og ialt bruger foreningen henvendt en million kr. til forskning. Statstilskuddet til forskningen er så at sige ingenting.

– Og det er for dårligt, mener Torben Fog. – Den danske stat giver i alt kun 15 millioner kr. om året i tilskud til al forskning herhjemme (atomforsøgsstationen Risø undtaget). Ganske vist skal det danske forskningsbudget inden 1971 stige til 31 millioner – men der er stadig for lidt. De virkelig rige lande er skam dem, der har store forskningsbudgetter, USA, England, Japan og især Sverige har i forhold til nationalindkomsten betydelig større forskningsbudgetter end Danmark.

Det må da være indlysende, at det bedre kan betale sig at ofre penge på at finde helbredelsesmetoder i stedet for at betale invalidepension og dyre hospitalsophold i 30-40 år eller mere.

Det sker bare ikke. Vi må klare os med penge fra private. For nogle måneder siden fik vi testamentariske gaver på to millioner kr., og med dem er foreningens formue nu oppe på fire millioner, hvoraf hovedparten bruges til forskning. Vort mål er et forskningsfond på ti millioner. Så vil vi økonomisk være på sikker grund.

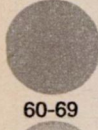
SCLEROSEN ?

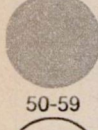
85-143

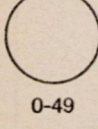
70-84

60-69

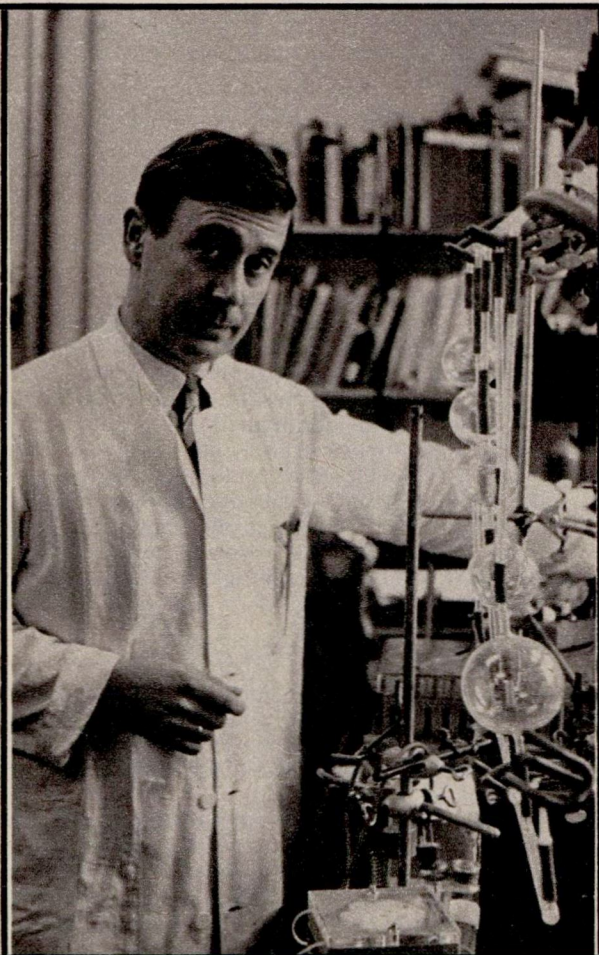

50-59

0-49

n kortlægning af sclerosens udbredelse i Danmark. Oversigten er tages med et forbehold, at tallene er vel nå til, at man kan slutte noget til afgørende fra sygdommens hyppighed de forskellige distrikter.

Lederen af Neurokemisk Institut, Jørgen Clausen, ved et af de mange komplicerede apparater, som anvendes ved udforskningen af nerveceller. Det er et såkaldt kromatografiapparat, som bruges til adskillelse af fedtstoffer.

og de store fødevarerindustrier vil lægge produktionen om lige med det første.

Det har været forsøgt – bl. a. i soldaterkantiner, hvor man på forsøgsbasis gav soldaterne den helt rigtige kost: Ingen fede spiser, så lidt sukker som muligt, magert kød, brød, grød og grøntsager.

Soldaterne gik i sultestrejke. Minderne om mors fede frokostbord var stærkere end forplejningseksperterne. (For en ordens skyld skal det tilføjes, at Jørgen Clausen selv lever efter sine ernæringsprincipper – og at han ikke ryger.)

generalsekretær i den internationale sclerosekomite.

I nogle tilfælde er sygdommen så mild, at den ikke registreres rigtigt, siger han. Man kan måske have svimmelhedsanfald og synsforstyrrelser et stykke tid – og så forsvinder symptomerne igen. Det kan have været begyndende sclerose – men i en organisme, som har kunnet nedkæmpe den.

Sclerose er ikke arvelig – direkte. Forældre, der har sclerose, overfører den ikke automatisk på børnene, men det er en kendsgerning, at visse familier er særlig disponerede for sygdommen.

SHELL OG TO-ØREN

Kampen om benzinkøernes gunst har taget en ny vending, efter at Shell, som tidligere omtalt, er brudt ud af det stiltiende makkerskab med de andre store benzinselskaber og på egen hånd har nedsat prisen i Sønderborg-området med 2 øre – fulgt i hælene af to andre benzinselskaber, ligeledes med en reduktion på 2 øre.

Nu siger ordsproget som bekendt, at en svale gør ingen sommer, og det er foreløbig temmelig uklart, om det skete er en ren spontan reaktion eller dækker over mere vidtgående hensigter. Fra Shells side betegnes aktionen som „et forsøg, der skal vare nogle måneder“, men et forsøg på hvad? Skal det eventuelt udstrækkes til at omfatte større eller mindre dele af landet eller hele landet, hvis det arter sig efter Shells ønsker? Eller har man tænkt sig at ændre priserne fra sted til sted alt efter konkurrenceforholdene, som man gør det i Tyskland?

Det sidste er næppe sandsynligt. På grund af det tyske områdes store udstrækning og geografiske forskelligheder er der betydelige differencer på omkostninger og driftsudgifter fra den ene ende af landet til den anden. Noget lignende gælder ikke for et lille land som Danmark. Hvis man altså overvejer at opdele landet i forskellige priszoner, kan hensigten kun være den at ramme konkurrencen fra lavprisselskaberne OK og Uno X på steder, hvor den er hårdest. Også et slags motiv!

Et af disse steder er altså Sønderborg, hvor andelsolieselskabet OK i forbindelse med Sønderborg Brugsforening både prismæssigt og servicemæssigt har haft stor succes med nogle nyoprettede servicestationer. Vil man nu på et ret isoleret område (uden for hovedtrafik-årener, hvor det altså ikke koster så dyrt) forsøge sig frem med, om pris-konkurrence-initiativet kan genvindes med 2 øre? Og hvis det ikke er nok – hvad så? Skal prisskruen have en ekstra tand nedefter? Hvordan vil man i øvrigt forklare folk, at benzinen skal koste 2 øre mere eller mindre, alt efter om man har passeret broen over Alssund eller ej?

Dette skal fremtiden vise. Men trods uklarheden synes dog to ting at stå fast:

1 at der for første gang i en lang række år er brudt et hul – ganske vist kun et nøglehul – i den hidtil så mærkværdigt fasttømrede prisfront de store benzinselskaber imellem.

2 at konkurrencen fra lavprisselskaberne har givet sig udslag i en reaktion, hvis udspring ikke er vanskeligt at påpege.

Den tys-tys metode, som Shell beviseligt har fulgt under forberedelserne til 2 øres nedsættelsen, viser, at dette initiativ blev taget uafhængigt af de andre benzinselskaber. Dette er noget ganske nyt. Tidligere har der aldrig været slinger i valsen – mærkværdigvis! Selv om benzinselskaberne hidtil har opnået godkendelse for deres prispolitik hos Monopoltilsynet, må det dog ved nærmere eftertanke forekomme de fleste mennesker besynderligt, at der ikke har været så megen forskel på omkostninger og driftsforhold, at det har givet sig udslag i prisforskelle.

Nu synes altså et lokalt udbrud at have fået benzinselskabernes ensartede prispolitik til at vakle, og hvem der har givet stødet til det er ikke svært at få øje på. Når Sønderborg er udvalgt som forsøgs-mark for et dumping-eksperiment, tør vi vove den påstand, at forklaringen herpå staves OK!

Det er en kendsgerning, at Sønderborg Brugsforening har haft en enestående opblomstringsperiode, siden den åbnede sit nye Kvickly-varehus og i øvrigt rationaliserede og effektiviserede sit butik- og salgsnet.

Blandt de nye tilvækster var to hypermoderne bilservicestationer, der hver på sin måde imødekom kundernes behov og ønsker. Den ene er en personalebetjent servicestation med benzinsalg, smøre- og vaskehal, samt værksted til småreparationer. Den anden er en selvbetjeningsstation, åbent døgnet rundt med benzinsalg og olieskift, bilvask og rengøringsremedier, hvortil er knyttet en vareautomat. Hele apparaturet er indrettet på, at kunderne kan betjene sig selv – endog betalingen og udleveringen af dividendekuponer sker automatisk. Forsyningen med benzin og olieprodukter til disse anlæg finder sted fra andelsolieselskabet OK, som også er leverandør til brugsforenings-tankstationer andre steder på Als. Som sagt med umiskendelig succes.

Konkurrencepresset herfra har naturligvis været føleligt for selv de store benzinselskaber, og vi vurderer næppe situationen forkert, når vi tillægger OK æren for at have slået hul på prismuren, om det så er nok så lille.

Selv efter de 2 øres nedsættelse er OK stadig 3 øre billigere pr. liter, og dertil kommer at alle benzinformbrugere får dividende på deres køb på samme måde som det gælder andre køb i brugsforeningen. I det sidste regnskabsår beløb dividendeydelserne sig til 3 pct. Det har hidtil givet en forskel i literprisen på 6-7 øre i brugsforeningens og OKs favør.

Hverken OK eller det andet lavprisselskab Uno X har derfor grund til at frygte for tab af prisføreskab, selv om „de store“s pris er faldet 2 øre. Selv hvis priskrigen tager større omfang og bringer de store selskabers priser helt ned på niveau med lavpris-selskaberne, har man grund til at forvente, at forbrugerne reagerer loyalt over for en sådan udvikling og fortsat støtter dem, der satte konkurrencehullet i bevægelse.

Sønderborg Brugsforening har med en medlems- og kundekreds på ca. 4000 husstande en solid kontakt med en befolkningskreds, som har lært at sætte pris på de goder, brugsforeningens virksomhed har tilført dem, og som fortsat vil føle sig tilskyndet til også at gøre den del af virksomheden, der omfatter handel med olieprodukter, så slagkraftig som mulig.

Vi er overbevist om, at det gælder her som andre steder i landet.

KONKURRENCE- FJENDTLIG BESKATNINGS-REFORM

I disse dage, nemlig fra 1. februar, indføres nye regler for beskatning af chokolade- og sukkervarer. Antagelig fra 15. april ændres spiritusbeskatningen, og det er tanken, at man over nogle år vil foretage en revision af alle de mange forbrugsafgifter, vi har at trækkes med i form af „punktskatter“.

De nye regler for afgifterne på såvel chokolade og sukkervarer som spiritus begrundes navnlig med, at de er lettere at administrere. Desværre betyder de også, at man svækker tilskyndelsen til at kon-

kurrere på prisen, hvilket atter gør det mindre tillokkende at rationalisere produktion og omsætning af disse varer – en overordentlig kedelig konsekvens set fra et forbrugersynspunkt.

På begge de to beskatningsområder går man over til en ren *mængdeafgift*. Chokolade- og sukkervarer beskattes med et fast beløb pr. kilo, og spiritus med et fast beløb pr. liter alkohol (dog med en særtakst for snaps). Modsat de tidligere regler spiller prisen altså ingen rolle for beskatningen.

Virkningen heraf er naturligvis, at eventuelle besparelser i produktions- eller handelsled vil få formindsket procentvis betydning for den pris, forbrugeren må betale.

Man kan f. eks. tænke sig, at udsalgsprisen for en vare er 50 kr., hvoraf 25 er varens egentlige pris og de andre 25 er skat – i form af en vægtafgift. Lad nu den handlende, takket være godt købmandskab eller rationel produktion opnå at reducere varens egentlige pris med 10 pct. eller 2,50 kr. Det vil kun påvirke udsalgsprisen med 5

pct. – fordi vægtafgiften ligger fast som en upåvirkelig dyne. Ved en ren værdiafgift ville udsalgsprisen gå 10 % ned – fordi afgiften også blev reduceret.

Hvis der er tale om højtbeskattede varer, kommer denne virkning endnu tydeligere frem. Selv en væsentlig besparelse på indkøbspris og omkostninger vil da kun påvirke udsalgsprisen med så få procent, at det ikke rigtig bemærkes. Det hidtidige forhold, at en billig råvare og lave produktionsomkostninger gav en tilsvarende billig færdigvare, bliver med andre ord nu tilsløret. Dermed svækkes selvsagt den handlendes og producentens lyst til rationalisering og prismæssig konkurrence.

Det kan ikke være i forbrugernes interesse. Forhåbentlig vil man ved kommende punktskatte-revisioner tage hensyn også til denne side af sagen.

Bedre brugs-kontakt med forbrugerne

FDBs oplysningstjeneste har planer om at etablere en endnu bedre forbrugerkontakt i løbet af dette år. Tanken er at inddrage centralafdelingernes husholdningskonsulenter i dette arbejde, så disse på en mere direkte måde kommer til at stå i forbindelse med forbrugerne.

I tiden fra februar til april løber oplysningstjenestens nyeste arrangement på centralafdelingerne, et lynkursus i hjemmets fester under devisen: „Nu skal vi ha' gilde“. Der er navnlig tænkt på de større fester, og der vil blandt andet blive redegjort for fordele og ulemper ved at feste henholdsvis hjemme og i lejede lokaler, hvor meget der skal købes ind, inbydelser, borddækning, éngangsservice etc. Desuden har oplysningstjenesten foretaget en række prissammenligninger, der skal belyse mulighederne for at få maden udefra, når der skal festes for mange mennesker. Mange foretrækker at ommøblere ved sådanne lejligheder, og også herom bliver der givet flere nyttige vink.

Meningen er at gøre hjemmets fester så overkommelige for arrangørerne som muligt, både hvad angår de forudgående anstrengelser og den økonomiske side af sagen.

Brugsforeningernes syv centralafdelinger er i årenes løb blevet flittigt gæstet af et betydeligt antal forbrugere som deltagere i den løbende række af diverse oplysende arrangementer. Billedet her er fra centralafdelingen i Skalborg ved Aalborg, hvor gæst nummer 30.000, fru Edel Pedersen, Taars, nylig fik overrakt en gave af forretningsfører K. Espersen.

FRITID med MENING i

Fra 1. august kan der med statsstøtte dannes interessegrupper på deltagernes eget initiativ, både når det drejer sig om børn og voksne. Det er en af de store muligheder, den ny fritidslov åbner. Desuden er en fremtidsaftenskole med studentereksamens- og universitetsfag nu i syne. Da det gælder om at forberede sig i tide, hvis man vil udnytte lovens muligheder, bringer Samvirke her en oversigt over nogle af de veje mod større uddannelsesdemokrati, som loven anviser.

Uddannelsesdemokrati er blevet sådan en slags nøgleord for de revolte-lignende uroligheder, som i nogen tid mere eller mindre har hærget universiteter, højskoler og mangfoldige andre læreanstalter herhjemme. Mens det ikke altid er fremgået krystalklart, hvad de frejdige rebeller selv mente med deres slagord, er der til gengæld givet signal til en uddannelsesdemokratisering, som er til at ta' og føle på, når loven om fritidsundervisning med videre træder i kraft den 1. august.

Dels bryder den ny lov med de nuværende, ret stramme kriterier, som hidtil har begrænset fritidsundervisningsbegrebet – og dermed samtidig tilskudsmulighederne fra det offentlige. Dels forstærker den kvalifikationskravet til ledere og lærere i et bevidst forsøg på at højne undervisningsniveau.

Tilstrømningen i de senere år til ungdomsskoler og -klubber, folkeuniversiteter, aftenskoler med videre har antydnet et stigende behov for sysselsætning i fritiden. Og de arbejdstidsforkortelser, som ventes i de kommende år, vil give en masse mennesker endnu mere fritid. Med den ny lov er der taget højde for, at folk også skal kunne få en fritid med mening i.

Undervisning i alt

Selv om det egentlige lovgivningsarbejde er overstået forlængst (Folketinget vedtog loven i maj sidste år), har der længe været travlhed i undervisningsministeriets departement og direktorat med udarbejdelsen af lovens supplerende regler, der i disse dage foreligger i form af bekendtgørelser etc. Fritidsloven er i det hele taget tilvirket som en flertrinsrakete, hvis enkelte dele kan udløses successivt i takt med opståede behov og indvundne erfaringer.

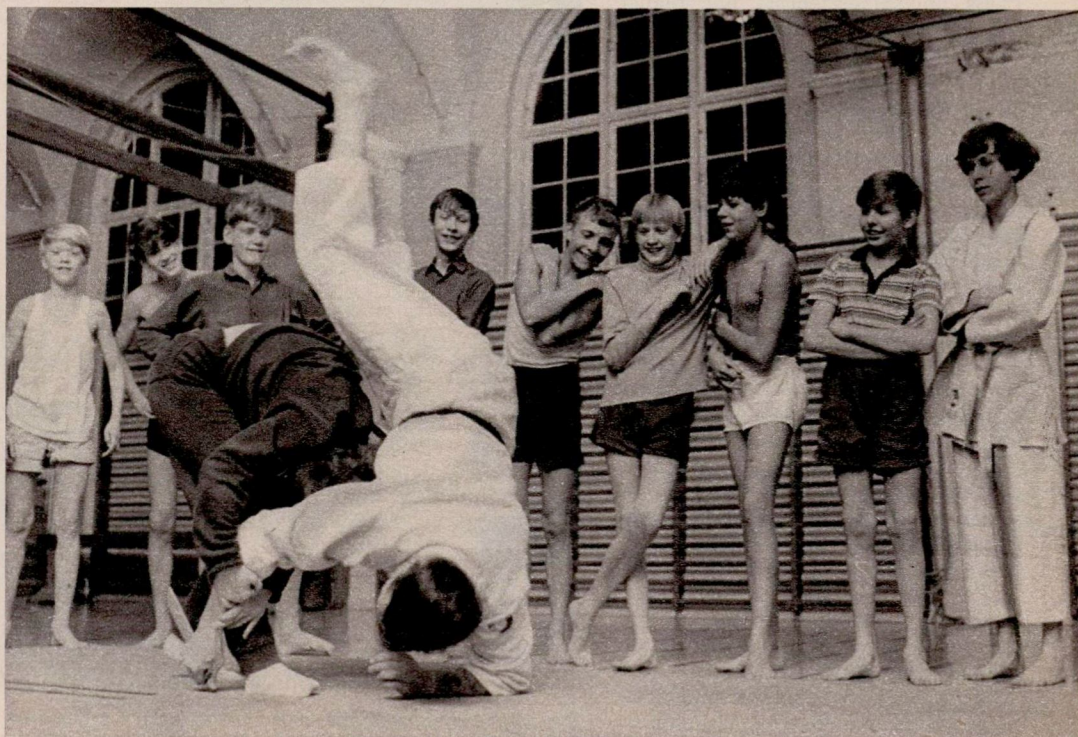
De aktiviteter, som berøres

af fritidsloven er groft skitseret ungdomsskolen, fritidsvirksomhed for børn og yngre, fritidsundervisning for voksne, folkeuniversiteterne, breviskoler, fritidsundervisning for søfarende, fritidskonsulentvirksomhed og uddannelse af ledere og lærere.

For de traditionelle aftenskoleformers vedkommende indebærer loven nogle betydelige forandringer. Væsentligst er vel de nye kriterier for, hvorvidt et emne eller fag kan godkendes som aftenskolevirksomhed. Mens den nuværende lov opererer med en bestemt

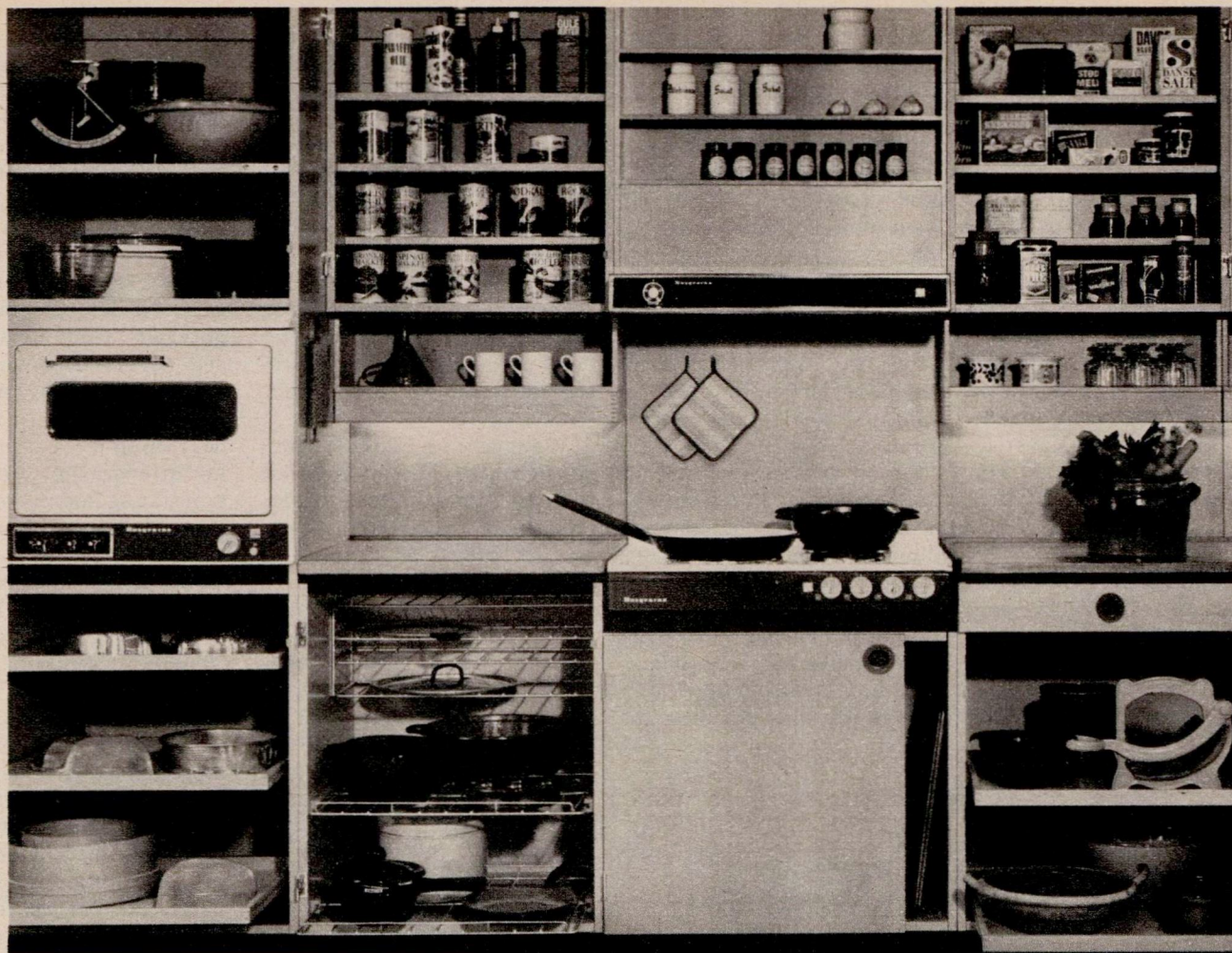
inddeling i faggrupper, åbner den ny lov mulighed for undervisning i hvad som helst. Forudsætningen er blot, at der virkelig er tale om undervisning, det vil sige om der kan opstilles en samlet undervisningsplan for det ønskede fag. Herudover stilles der naturligvis visse krav med hensyn til undervisningens længde og deltagerantal. Men de nuværende regler om, at der skal være et vist forhold mellem teoretisk og praktisk undervisning er bortfaldet.

Det bærende grundlag for aftenskolevirksomheden, det

Københavns kommunale ungdomsskole: Undervisning i judo.

hver ting har sin plads...

- den rigtige - i mit nye TECTUM KØKKEN!
Se selv, hvor meget det rummer - der er tænkt på
det hele! Jeg får nemt fat i alt det, jeg
skal bruge - og det går hurtigt at få det
stillet på plads! Også De kan få det nemmere -
i et smukt, nyt TECTUM KØKKEN. Ring efter
den store farvebrochure - eller kom ind og se
grundigt på TECTUM KØKKENET.
Der er permanente udstillinger i:

KØBENHAVN	ODENSE	ÅRHUS	AALBORG
Rosenørns Allé 18	Tolderlandsvej 106	Frue Kirkeplads 4	Voerbjergvej
København V	Odense	Århus C	Nørresundby
(01) 39 25 22	(09) 13 12 63	(06) 13 35 33	(08) 17 36 77

tectum

KUPON

Send mig straks gratis den store, illustrerede
brochure over TECTUM KØKKENET

Navn: _____

Adresse: _____

By (postnr.): _____

SFbr

frie initiativ, røres der ikke ved – i så henseende er organisationer og private fuldt lige-stillet. Der er imidlertid en mindre „indskrænkning“ i den ny lov: kravene til fritidsundervisningens tilrettelæggere strammes.

Loven åbner adgang til en række nye former for fritids-virksomhed for børn, unge og voksne, og deltagerne i disse forskelligartede aktiviteter kan i fællesskab tilbydes supplerende kulturelle arrangementer, teaterforestillinger, koncerter, foredrag, kunstudstillinger med videre, hvortil staten yder tilskud.

Interessegrupperne

De nye fritids-gøremål, som omfattes af loven, er forberedelseskurser, specialundervisning (for handicappede), erhvervsmæssige kurser (bl. a.

efteruddannelse, om- og opskoling), og som noget særligt spændende: studiekredse og interessegrupper.

En interessegruppe anerkendes som tilskudsberettiget, selv om den ikke giver sig af med egentlig undervisning. Dens emneområde er lige så vidtspændende som aftenskolen, men i modsætning til aftenskolen skal her kunne foregå en selvstændig udfoldelse, hvor den enkelte selv sætter målet for sin virksomhed, men under en kyndig instruktørs medvirken. Loven kræver desuden, at interessegruppens virksomhed skal være gennemført med mindst ti af de tilmeldte deltagere i gennemsnit pr. time.

Der vil således intet være i vejen for, at nære bekendte eller familiemedlemmer danner en interessegruppe, som kan beskæftige sig med alle

mulige praktiske eller musikke emner, naturligvis efter et vist system. For en forældre-kreds, som gerne vil vide noget mere om børnepsykologi, står denne mulighed åben.

Børn eller unge under 18 år kan også deltage i interessegrupper med vidt forskellige emner på programmet – al slags hobbyvirksomhed for eksempel, men også sport og idrætsudfoldelse. Alle udgifter inklusive lærerløn og materialer afholdes af stat og kommune.

Deltagere i en voksen interessegruppe bidrager derimod med et beskedent beløb til lærerlønnen – skønsmæssigt cirka en krone pr. time. Men kommunerne er forpligtet til at stille lokaler til rådighed, og de anviste lokaler skal benyttes, så interessegruppevirksomheden ikke udarter til den rene familiekomsammen.

Lovbundne udgifter

– Det er værd at nævne, at der i forbindelse med alle disse aktiviteter er tale om lov-bundne udgifter, siger vice-inspektør Sv. Møller Nicolaisen, Direktoratet for Ungdomsundervisningen, i en samtale med Samvirke. Kommunerne kan altså ikke som tidligere afslå at støtte nogen form for foretagsomhed, som opfylder lovens krav. Det vil sige, at aftenskolevirksomhed godt kan dreje sig om bridge-spil, forudsat der finder en undervisning sted. Almindelige kortaftener og turneringer kan stat og kommune selvsagt ikke påtage sig at støtte.

– De mange, som muligvis vil danne en interessegruppe vil sikkert gerne vide, hvad der egentlig forstås ved en „kyndig“ instruktør!

– En person, der bevisligt har en specialviden inden for det pågældende område. En branchemæssig uddannelse er for eksempel i orden. Anderledes er det med studiekredse, som ligeledes er medtaget i den ny lov. Til disse forlanges ikke, at lederen er specialist, men først og fremmest, at han besidder de fornødne pædagogiske kvalifikationer. At han kan lede en gruppe og få den til at samarbejde.

– Har interessegrupperne ikke brug for en lignende „pædagogisk“ leder?

– Dertil driver vi blandt andet en tilsynsvirksomhed, som i givet fald kan tilbyde instruktørerne en kortere pædagogisk uddannelse.

– Kan lovens øgede krav til aftenskolelederne ikke nemt virke afskrækkende, blandt andet i småforeninger på landet?

– Det vil de muligvis, men sagen vil jo ofte være klaret ved, at for eksempel formanden tager et forholdsvist kort kursus. Også for aftenhøjskolen vedkommende vil der i fremtiden blive stillet større krav til niveauet.

– Forberedelseskurserne er

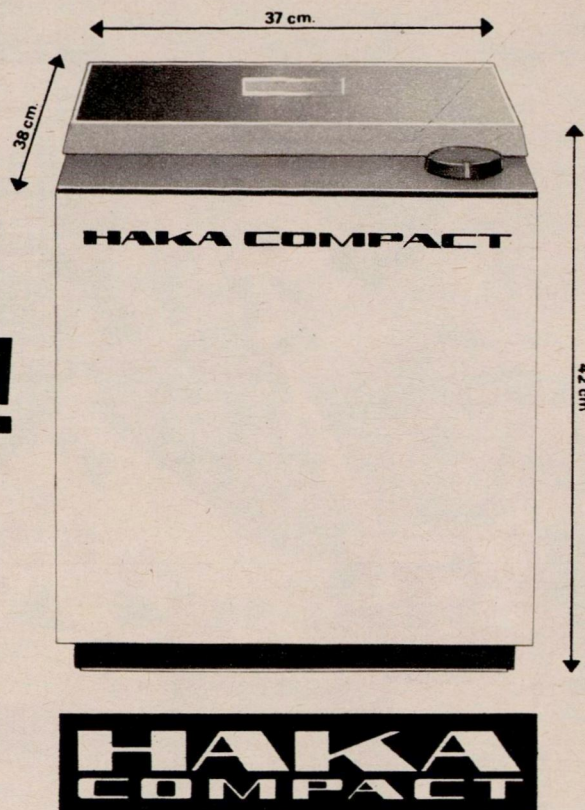
Nu skal aftenskolen kunne undervise i hvad som helst. Her er vi til time i den højere kogekunst.

Den varme nyhed i vaskemaskiner koster kun*468 kr.!

Nu har De lejlighed til at få markedets
mindste rigtige vaskemaskine.
Haka Compact. Overtager al finvask
og klatvask. Kræver ingen jordforbindelse.
Ingen installation.
Kun en 220 volt stikkontakt.
Kapacitet ca. 1 kg. Indbygget varmelegeme
sørger for opvarmning. Haka Compact
passer til enhver lejlighed. Køb nu!

*) Vejl. udsalgspris

vi Look rygere er på hat
med hele verden

LOOK får flere og flere venner
med sin rige fyldige smag

LOOK
er længere
og smager bedre

- ikke dyrere

En situation fra et aften-skolekursus i stoftryk.

også en af lovens mest remarkable nyskabelser. Hvilke perspektiver åbner de?

– Efter loven skal et forbedringskursus oprettes, hvis der har meldt sig mindst ti elever. Disse kurser afsluttes med en statskontrolleret prøve eller eksamen, for eksempel teknisk forberedelseseksamen eller en prøve, der svarer til folkeskolens afgangsprøve. I løbet af nogen tid vil man formentlig også kunne tage prøver i enkelte fag, der i sværhedsgrad svarer til realeksamen.

– Måske også til studentereksamen?

– Nej, det skal man ikke regne med. Men jeg kunne da godt forestille mig tilsvarende prøveforberedende fag på studentereksamensniveau i aften-skolen. Sådanne opgaver må vi forberede os på i fremtiden, – ikke mindst fordi de vil lette manges adgang til stillinger, hvortil det fordres, at man behersker et par sprog. Visse former for universitetsuddan-

nelse, eksempelvis filosofikum, må ligeledes kunne arrangeres, naturligvis i forståelse med de respektive prøvemyndigheder.

– Men det sidste er vist nærmest en vision?

– I så tilfælde er det en vision, som formentlig vil være gennemført i løbet af fire-fem år eller deromkring.

– Vil fritidsloven nu også blive benyttet af de kredse uden for foreningslivet, som traditionelt holder sig lidt tilbage?

– Initiativet kommer i øjeblikket nogenlunde ligeligt fra kommunerne, de store oplysningsforbund og en sand hærskare af mindre foreninger og private. Naturligvis ønsker vi, at flest mulige vil bruge den ny lovs tilbud.

Skeptiske udlændinge

Efterhånden som lovens muligheder bliver kendt af flere, er der næppe tvivl om, at viceinspektørens ønske vil gå i opfyldelse. Men det rejser igen

krav om flere og bedre instruktør- og lærerkræfter. I de kommende måneder vil en række ikke helt afklarede praktiske problemer blive behandlet ved en livlig konference- og kursusvirksomhed. Nogle af disse problemer er naturligvis sværere end andre. Flere udlændinge, der beskæftiger sig med voksenundervisning, har om den danske lov – og vist specielt med hensyn til interessegrupperne – sagt, at den bliver umulig at få til at fungere.

– Det ta'r vi nu ikke så tungt, fortæller kursusinspektør i undervisningsministeriet, Per Himmelstrup. Interessegrupper har vi allerede nogen erfaring med, idet sådanne har „kørt“ på forsøgsbasis i Viborg amt i et par år. I april skal der være konference om studiekredsledelse, og i sidste måned startede Danmarks Lærerhøjskole et tomåneders voksenpædagogisk grundkursus. Det skal nok gå altsammen.

– Hvor stort er behovet herudover for uddannelse af lærere?

– Af fritidsundervisningens 16-18.000 medarbejdere er kun 50-100 heltidsansatte. For restens vedkommende savner flere end halvdelen en længere pædagogisk uddannelse og træning. I det sidste års tid har vi udarbejdet en plan for et 180-timers pædagogisk kursus, som skal kunne tages om aftenen over to år. Pædagogisk-metodiske kurser har også været holdt på amtsbasis eller i samarbejde mellem amtsungdomsnævn og oplysningsforbund.

– Vil det ikke blive svært at få så mange lærere til selv at gå på skolebænken?

– Det er der intet, der tyder på, tværtimod. Det stiller nemlig særlige krav at undervise voksne. Vi har erfaret, at det for eksempel langt fra er enhver folkeskolelærer, der uden videre kan gøre det. Det kræver langt mere end man tror at omstille sig fra børn til voksne elever.

Det næste skridt

Et af velfærdssamfundets fascinerende træk er, at utopier på få år kan blive til skinbarlig virkelighed. Fritidsloven bringer med ét slag den højtideligt klingende Unesco-idé om en uophørlig, livslang uddannelse (life-long integrated education) et stort skridt nærmere i Danmark. Ingen regner med, at denne proces skal følge et forudbestemt, fastlagt mønster. Selv i undervisningsministerielle kredse siger man i dag rent ud, at man ikke aner, hvordan uddannelsesbilledet bør se ud om bare tre eller fem år.

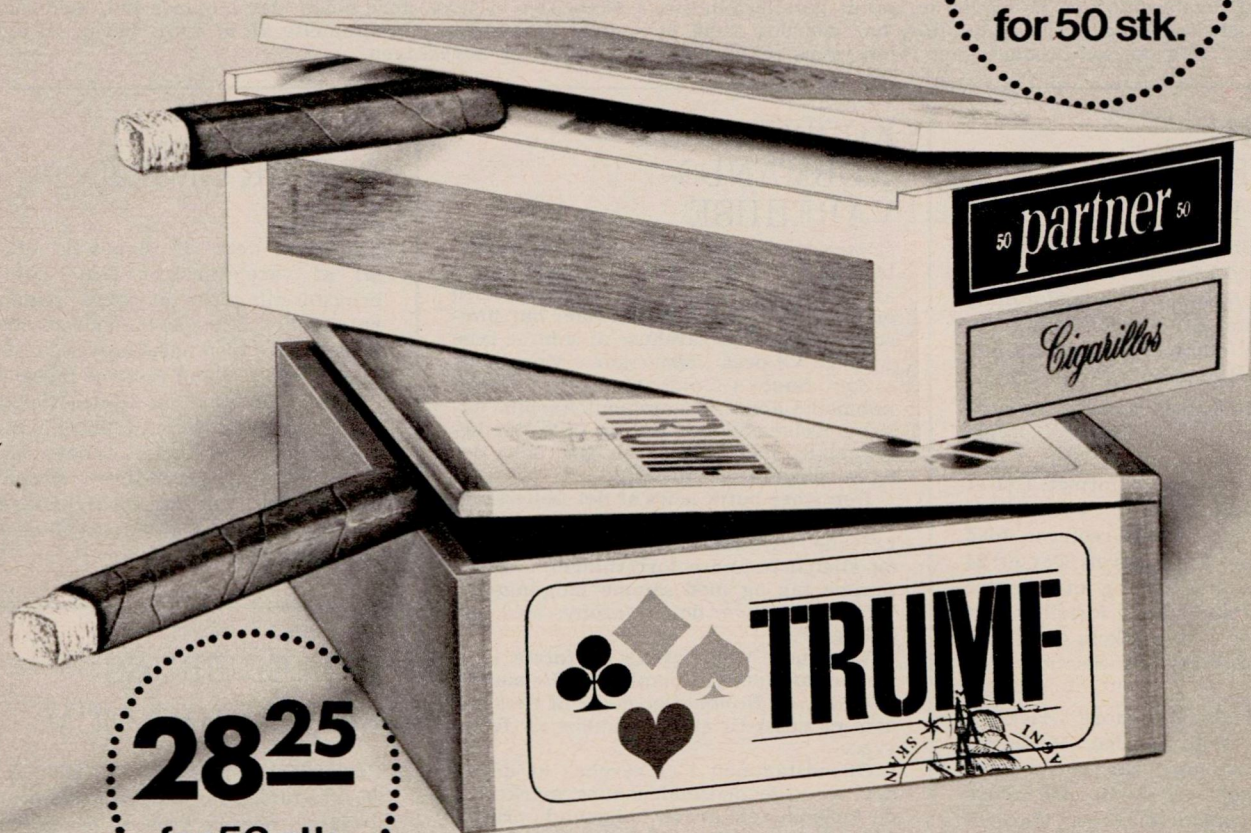
Derfor er det højest sandsynligt at loven i løbet af forholdsvis kort tid må revideres for at kunne imødekomme tides stadig mere skærpede krav. Skal der leves op til de høje idealer, den ny lov er et udslag af, må man uafslædigt holde sig parat til det næste skridt...

OLE MEISNER

direkte fra kassen..!

22⁵⁰
for 50 stk.

28²⁵
for 50 stk.

Ja, så billigt kan det gøres — selv i dag! Kæmpesalg og moderne fremstillingsteknik hjælper os til at holde prisen under det »normale« for to så gode cerutter. Smag dem!

TRUMF - lang, elegant og mild, 5 stk. kr. 2,85, 10 stk. kr. 5,65 og 50 stk. kr. 28,25 ● PARTNER - buttet, mild cerut, 10 stk. kr. 4,50 og 50 stk. kr. 22,50

EN HÅNDSRÆKNING TIL DE ÆLDRE

Boes Brugsforening på Ry-egnen er blandt de allermindste. Men selv om brugsens butik er lille, har den dog taget et helt nyt salg op, som kendetegner foreningens og medlem-

mernes forståelse for medmennesker. Det er salg af arbejder, som fremstilles af ældre i byen og på egnen. Omsorgskonsulenten, der satte denne beskæftigelse i gang, fik brugsen til at sælge produkterne, der udstilles i et udhængsskab. Det er ikke store beløb, der kommer ind, men salget giver de ældre en fornemmelse af, at deres flid er til nytte – og det er hovedsagen.

OTTE NYE BUTIKKER PÅ EN DAG

Med åbningen af et stort supermarked i byens vestlige udkant har *Helsingør* brugsforening befæstet sin position som sundbyens dominerende detailhandelsvirksomhed.

Det nye supermarked er indrettet i en til formålet opført moderne bygning, som FDBs arkitekter har udformet. Det er en „kundevenlig“ butik med god plads mellem reolerne, med lys, musik og farver. Der er 24 meter køledisk og otte meter frostdisk, hvilket fortæller lidt om, hvor meget køling betyder i vore dages levnedsmiddelforbrug.

Foruden den store *Kvickly* i byens centrum har *Helsingør* brugsforening nu fem supermarkeder og dertil otte andre levnedsmiddelbutikker placeret i byen og omegnen.

Den nye *Helsingør*-butik er kun én af de mange nye, udvidede eller forbedrede brugsforeningsbutikker, der slog dørene op for forbrugerne ved julesæsonens begyndelse. I november blev der åbnet én ny brugsbutik hver anden dag. Højdepunktet markeredes, da hele otte butikker åbnedes på samme dag, herimellem to *Comus'er* og én *Kvickly*.

KOOPERATIVE KØBMANDS- VAREHUSE

Comus- og *Kvickly*-varehuse er hverdagsbegreber i mange byer. I de kommende år etablerer brugsforeningsbevægelsen endnu flere. Kædebutiksfirmaer har præsenteret sig med varehuse af samme type – og nu vil også købmændene være med.

Som første i Danmark har en række købmænd åbnet et varehus i Aarhus' udkant. Købmændene kan vist ikke lide betegnelsen, men den er nu god nok: det er et kooperativt initiativ.

Den store butik ledes af det fællesskab, som udgøres af lejerne af salgsarealet. Lejerne har supermarked, møntvaskeri og allehånde andre forretninger – under samme tag og med samme indgangsdør. Tilsammen bliver det et varehus med „afdelinger“.

Varehuset ved Aarhus er første i en række af femten planlagte. *Helsingør*, *Roskilde* og *Hammel* er nogle af de byer, som er udset til at få butikker af denne type.

Grundstammen i et varehus af denne art er et levnedsmiddel-supermarked. I de forløbne fem år har købmænd oprettet 145 supermarkeder, og inden 1971 bebudes yderligere 160.

Da brugsforeningerne i de kommende år fortsætter med at åbne sine supermarkeder og udvide de eksisterende, og da private kædefirmaer heller ikke holder sig tilbage, vil det sige, at detailhandelens struktur i de kommende år skal ændres langt voldsommere end det hidtil er sket. I denne udvikling vil mange småkøbmænd blive tvunget til at lukke deres butikker. De store købmandsejede supermarkeder er oprettet med støtte af instituttet for købmandsetablering, hvori købmænd har indflydelse.

NATUDKØRSEL BLIVER REGLER I ÅR

I løbet af dette år regnes natudkørsel af vareleveringer fra FDB til brugsforeningerne at være reglen i hele landet. Efter at man sidste efterår begyndte med natudkørsel på Sjælland samt Lolland-Falster tages der i februar fat på Fyn, og derefter går man etapevis over til dette udkørselssystem over hele landet. Sidst, nemlig i oktober, indføres systemet for brugsforeninger i Nordjylland, der betjenes af FDBs afdeling i Skalborg ved Aalborg.

PIONER-BRUGS BLIVER MUSÆUM

En butiksbygning fra 1872 tilhørende Norges første, nu hundredårige brugsforening, nemlig Arna og Asana Samvirkelag ved Bergen, skal indrettes som museum for den norske brugsforeningsbevægelse. Det er tanken at flytte den til et område ved Samvirkeskolen i Bærum. Fra NKL er der udsendt opfordring til de norske brugsforeninger om at bidrage med gamle ting til museet og at tegne andele i det. Butikken skal indrettes som en brugs fra forrige århundrede, og man mener, at der på lofter og lagre findes et og andet, der kan passe til det gamle interiør.

Det var en forsmag på, hvad en fremtidig rumrejsende vil føle, hvis han lander på en jordklode, hvor alt menneskeligt liv er udsuget...

Således gengiver fotografen Carl Mydans den stemning, som slog ham i møde, da han for nylig gik i land på øen Bikini i Stillehavet sammen med ni af dens oprindelige beboere. De genså deres hjemstavn for første gang, siden de i 1946 blev tvangsevakuert, fordi USAs myndigheder havde udvalgt Bikini til forsøgsområde for amerikanske atombomber.

I alt ramte beslutningen 167 mennesker. De fleste var bosat på selve øen Bikini, men enkelte havde deres hjem på andre af de i alt 36 småøer, som omkransede Bikini-lagunen.

Ingen anden plet på jorden har i samme grad som dette sted været udsat for noget, der minder om en moderne atomkrig. I maj 1946 fandt verdenshistoriens fjerde atombombe-eksplosion* sted nogle hundrede meter over den idylliske lagune og 97 opankrede, forladte krigsskibe. Det var den første atombombesprængning i fredstid og således optakten til den kernevåben-kaprustning, som siden har øvet en så betydelig indflydelse både på storpolitikken og mange andre sider af den menneskelige tilværelse.

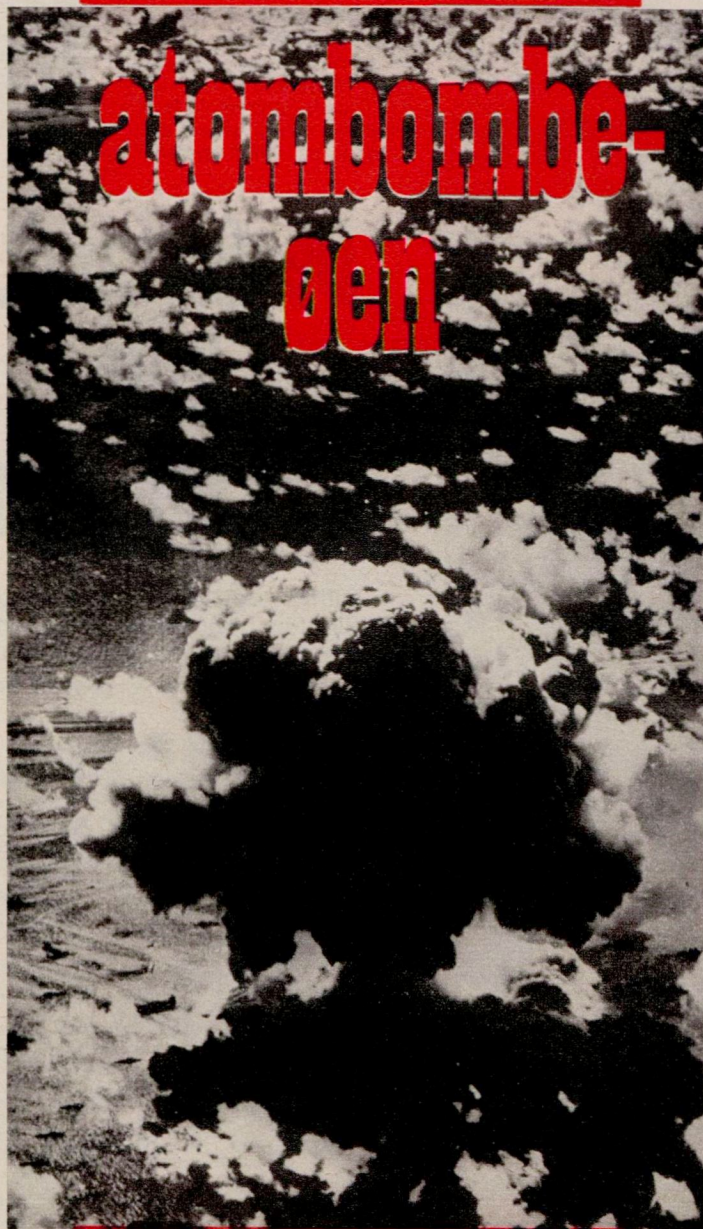
I de følgende år affyrede amerikanerne endnu 22 kernevåben på og over Bikini – indbefattet verdens første brintbombe. Her vil aldrig kunne leve mennesker igen, erklærede de amerikanske eksperter.

Men denne spådom var forkert. Der er gået ti år siden den sidste Bikini-eksplosion, og nu i efteråret udsendte myndighederne i USA en meddelelse om, at øen atter var beboelig, således at de oprindelige indbyggere kunne vende tilbage, hvis de ønskede det.

* De tre første var: 1. en prøvesprængning i et økenområde i USA, 2. atomangrebet på Hiroshima i Japan og 3. et tilsvarende angreb på en anden japansk storby, Nagasaki.

Tilbage til

atombombe- øen

Den første atombombe-eksplosion på Bikini – fotograferet fra et rekognosceringsfly. Bombens paddehattesky når på dette tidspunkt mellem en og to kilometer op i luften. De hvide totter er naturlige skyer.

Nyheden blev modtaget med skepsis, da den nåede øen Kili, hvor Bikini-boerne nu er anbragt. Der er måske heller ikke meget at sige til, at de har udviklet en vis mistro over for omverdenen.

Ved evakueringen i 1946 fik de valget mellem en række nye opholdssteder, og de foretrak øen Rongerik, fordi den lå nærmest. Men den var for lille og eksistensmulighederne kummerlige. Da amerikanerne to år senere atter fik tid til at interessere sig for de evakuerede, var de på sultedødens rand.

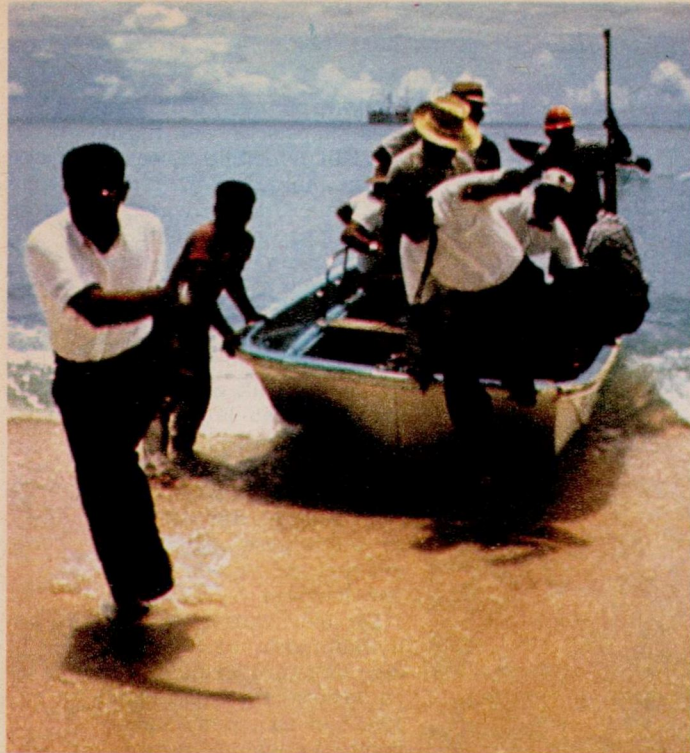
De blev hurtigt flyttet, hvilket måske også var heldigt at andre grunde. Ved en brintbombeeksplosion i 1954 blev en anden ø i nabolaget, Rongelap, ramt af radioaktivt nedfald og mange af dens beboere stærkt medtaget. Endnu i 1968 måtte fire beboere føres fra Rongelap til USA for at blive opereret for svulster, der er en følge af stråleskaderne, og man regner med at 90 pct. af alle de børn, som fandtes på Rongelap i 1954, er blevet påført sådanne skader.

Det slap Bikiniboerne i alt fald for, men nogen lykkelig tilværelse synes de ikke, at de har haft. Fra Rongerik flyttedes de til øen Kwajalein, hvor man kun havde en teltlejr at huse dem i, og derfra til Kili. Den er frugtbar nok, men ligger 800 kilometer fra Bikini, er afskåret fra omverdenen fire måneder om året på grund af brænding og – hvad der har været et stort savn – fiskerimulighederne er ringe.

Uden håb om, at drømmen skulle gå i opfyldelse, har de landflygtige på Kili nu i tyve år levet med længslen efter at vende tilbage til deres øer. Først da USAs højkommissær for Marshall-øerne personlig mødte op, begyndte de så småt at tro på virkeliggørelsen af deres store ønske.

For at undersøge de praktiske muligheder udsendtes en rekognosceringsgruppe på ni mand, og (Fortsættes side 18)

En amerikansk atom-tekniker kontrollerer radioaktiviteten i en bortsprængt stålbjælke fra et af de amerikanske forsøgsanlæg. Endnu ti år efter den sidste eksplosion kunne sådanne vragdele frembyde en strålefare, hvis de blev samlet sammen i bunker. Alt det efterladte metal skal derfor fjernes, inden øen atter bebygges.

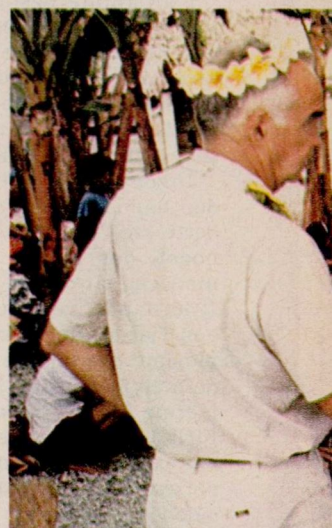
De forvredne rester af en bunker, som blev bygget til et brintbombeforsøg i 1954. Lignende minder om de mange kernevåbenforsøg findes talrige steder på øerne, men de bygninger, som var opført inden evakueringen, er totalt forsvundet.

Den første af de fordrevne beboere sætter igen foden på atombombe-øen Bikinis jord. Mændene fandt let den gamle anløbsplads i lagunen, men næsten alt, hvad de så, var forandret.

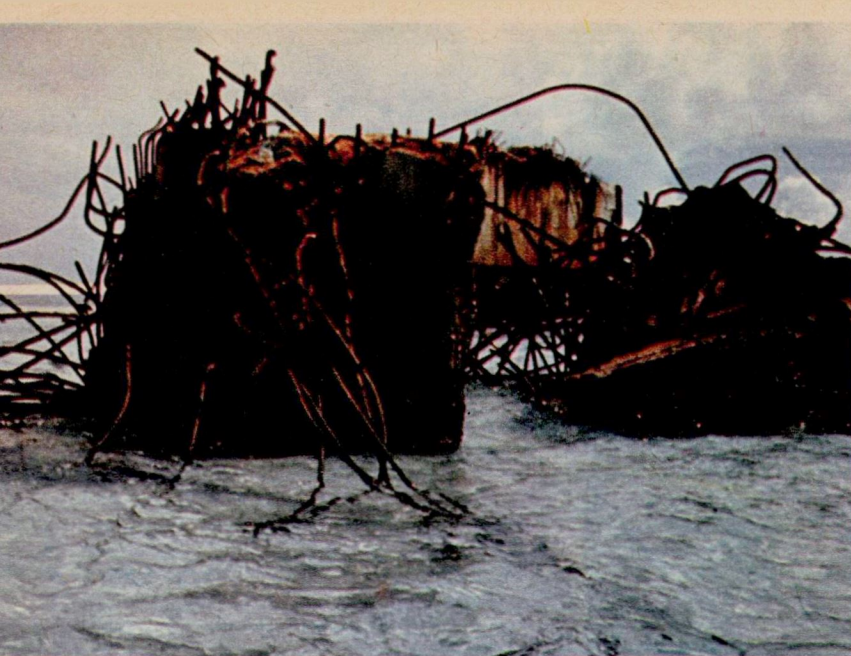

De genfandt kun kirkegården

Billedreportage fra de landflygtige beboeres tilbagevenden til atombombe-øen Bikini.
(Se også artiklen på foregående side)

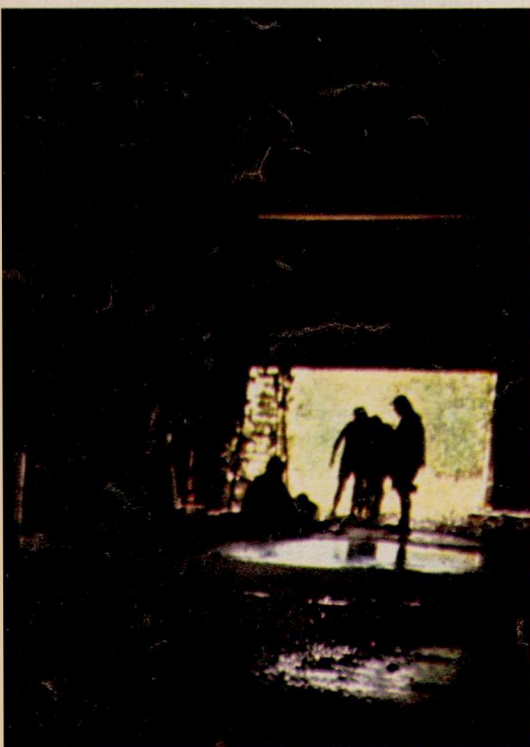

Fotos: Carl Mydans

◀ Beboerne fra Bikini forsamlet på øen Kili, hvor de nu er anbragt – ca. 800 km fra deres fødeøer. I forgrunden til venstre den amerikanske højkommissær fra Marshall-øerne, som skal dirigere det praktiske arrangement ved tilbageflytningen.

▲ En af de tilbagevendte har fundet sin fars gravsten. Den tilgroede kirkegård er – symbolsk nok – det eneste spor, der er tilbage af det lille samfund, som eksisterede på Bikini, inden atombombe-forsøgene begyndte.

◀ Det indre af den store hal, hvor atom- og brintbomber blev samlet. Den ligger på øen Eneu. Bygningen er af metal, men kratvækster udefra har sine steder sprængt væggene. Man håber at kunne reparere skaderne, så bygningen lader sig anvende til civile formål, når Bikini-boerne atter befolker øen.

Nøjagtig her lå for 23 år ▶ siden en landsby med boliger til godt 100 mennesker, skole, en lille kirke og en rigdom af palme- og brødfrugtræer. Alt er borte og erstattet af kratvækster, men allerede under det første, korte besøg indledte mændene fra Bikini genopdyrkningen. Her planter Alab Kilon det første palmetræ. Af den tidligere bestand på tusinder af træer er nu kun en enkelt forkroblet kokospalme tilbage.

Jeg er også
gået over til
PRINCE

Ja, rigtige cigaretrygere har valgt Prince, cigaretten med den fine, afrundede blended-tobakssmag plus Whitronfilter, det snehvide fiber-filter, der giver Dem den fulde tobakssmag og det lette træk...

Filtercigaretten med fuld tobakssmag

(Fortsat fra side 15)

det var sammen med den, Carl Mydans for nylig besøgte Bikini og tog de billeder, som ses på side 16 og 17.

– Ingen af mine ledsagere standsede på strandbredden, da vi lagde til, fortæller han. Trods de 23 års fravær styrede de direkte mod et bestemt mål: kirkegården. De fandt den overvokset med kratskov og faldt på knæ, da de opdagede, at gravstenene stod der endnu. Det er min, blev en af dem ved at gentage, mens han knælede på sin faders gravsted og lod hånden løbe ned over den råt tilhuggede koralsten.

Kirkegården er det eneste af det gamle samfund, som har overlevet bombernes og bulldozernes værk. Alt er væk, Alt er forandret! sagde Bikini-folkenes leder, Alab Lore, mens han og hans kammerater huggede sig frem gennem krattet.

Deres palmeblad-tækkede boliger, den lille kirke, skolen, brødfrugttræerne og pandanus-træerne, som engang gav dem mad og skygge – alt var forsvundet. For 23 år siden domineredes Bikini-landskabet af kokospalmer, som voksede lige ned til højvandsmærket. Nu findes på hele øen kun ét eneste palmetræ, som rejser sig forkrøblet og usselt over et vildnis af forvitrede træstubbe, ukrudt og kratvækster.

Af det oprindelige dyreliv er kun ganske få arter tilbage – deriblandt rotter og de vældige kokosnød-krabber, som lever på landjorden. Disse krabber er en højt værdsat Bikini-delikatesse og udgjorde før 1946 en vigtig del af øboernes føde. Nu kan de ikke spises, men må udryddes. De bærer i sig et for mennesker dødeligt kvantum af strontium 90 – et af atomsprængningernes uhyggelige biprodukter.

Fuglelivet domineres af terner. Det er åbenbart den fugleart, som har været hurtigst til at tage det bombede landskab i besiddelse, og den har formået sig fantastisk, fordi de fleste af dens traditionelle fjender var udslettet.

En af mændene måtte vende tilbage uden at have genset sin fødeø – og uden mulighed for nogen sinde at få den at se. I 1954 sprængtes en brintbombe netop på denne ø, og den forsvandt totalt i et næsten kilometerbredt krater, som straks fyldtes af havet.

– Det vi har set under vort besøg på øerne, har foruroliget os dybt, svarede Alab Lore, da en repræsentant for de amerikanske myndigheder spurgte om hans syn på fremtiden. Vi har levet et trist liv på Kili, og det, vi nu kan fortælle, vil sikkert gøre alle endnu mere bedrøvede. Men disse øer er vort hjem, og selv nu vil vi alle gøre, hvad der forlanges, for at vi kan vende tilbage...

Før det kan ske, må der imidlertid udrettes temmelig meget. Bl. a. må Bikiniboerne genoptrænes til deres gamle tilværelse. Det vil tage mindst fem år endnu, inden disse mennesker kan afslutte den landflygtighed, atomalderen tvang dem ud i.

DYBFROST-ORIENTERING I SKOLERNE

Med henblik på husgerningsundervisningen i skolernes 8.-10. klasser har FDBs oplysnings-tjeneste nu udarbejdet et specielt undervisnings-program om hjemmefrysning og anvendelse af dybfrosne varer. Det er blevet til på grundlag af konferencer med husgerningslærere, og orienteringen – der er af nogle få timers varighed – henvender sig tillige til elever i aften-skoler.

Baggrunden for oplysnings-tjenestens initiativ er, at mange skoler af bl. a. økonomiske grunde må savne de tekniske faciliteter, som er nødvendige, når der skal undervises om dybfrost. Derfor tilbydes skolerne nu dybfrostprogrammet, som finder sted på FDBs syv centralafdelinger i Albertslund, Holstebro, Odense, Skalborg, Vejle, Viby og Vordingborg. Skolerne, der benytter sig af tilbuddet, kan selv bestemme tidspunktet for dybfrostorienteringen, så den kan indpasses naturligt i den øvrige undervisning.

Dybfrostprogrammet omfatter demonstrationer af og samtaler om hjemmefrysere, en lysbilledserie om indpakning og nedfrysning, elevarbejde med tilberedning af dybfrostvarer, og skoleeleverne slutter med et festligt „teenageselskab“, hvor der smages på de færdige dybfrostretter.

Billederne viser situationer fra den første dybfrostorientering, som blev givet i FDBs centralafdeling i Viby ved Aarhus.

INTERNATIONAL SAMORDNING AF FORSØGSARBEJDET

Hvordan skal brugsforeningerne tilrettelægge deres forbrugeroplysende virke? Det var et af emnerne for en konference, der for nylig blev afholdt i Wien med deltagelse af repræsentanter for brugsforeninger i Vesteuropa, i Polen og i Tjekkiet.

Forbrugeroplysning er en af bevægelsens arbejdsopgaver. Dette kan være nedfældet i bevægelsens statutter (gælder f. eks. i Danmark og i Sverige), men det kan også blot være en „uskrreven lov“.

Rundt om i landene arbejder centrallaboratorier og prøvekokke-ner i denne forbrugeroplysnings-tjeneste. Konferencen anbefalede på længere sigt at lade forsøgsarbejdet i disse institutter samordnes ved en international arbejdsdeling.

Et andet vigtigt spørgsmål, som konferencen behandlede, var brugsforeningsbevægelsernes stilling til statslige forbruger-oplysningsorganer, svarende til det danske Statens Husholdningsråd. Konferencen anbefalede, at brugsforeningsbevægelserne søger samarbejde med disse organer, så forbrugeroplysningen som helhed får større slagkraft.

RENTEFRIE LÅN FRA STJERNENS STUDIEFOND

Den 21. tildeling af rentefrie studielån foretages i maj måned 1969 og er normalt på 1.500 kr. stykket. Lånene ydes til videregående faglig uddannelse og fuldførelse af akademiske studier.

Lånebegøring skal indsendes inden udgangen af februar måned 1969, og ansøgningsblanketter kan rekvireres fra fondens kontor: *Det kooperative Fællesforbund, Linnésgade 14, 1361 København K.*

VEJEN TIL SAMMENSLUTNING

Når vedtægter for brugsforeninger landet over næsten er ens, skyldes det en indsats fra FDBs side i form af forslag til mønstervedtægter. Disse forslag er i årenes løb stadig blevet revideret, så de er i overensstemmelse med tidens og lovgivningens krav.

Under ledelse af formanden for FDB, *Lars P. Jensen*, har et vedtægtsudvalg for nogen tid siden afsluttet en revideret udgave af mønstervedtægterne. Og det

er et typisk tidens tegn, at udvalget derefter er gået i gang med at udarbejde forslag til mønstervedtægter for foreninger med flere butikker.

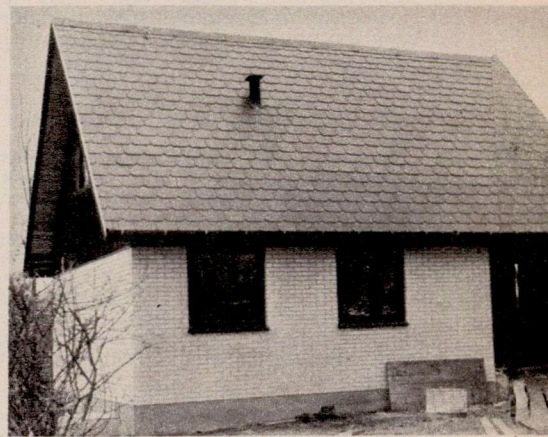
Her søger man altså at gøre materiale klar til de brugsforenings-sammenslutninger, som i kommende tid vil opstå. Det er også af hensyn til disse, at der snart vil foreligge en vejledning i den teknik, der kan benyttes, når en sammenslutning søges gennemført.

I forestillingerne har medvirket „statister“ fra de besøgende børnehaver. Her spiller Marchen Panser eventyrprinsesse, mens Tony Lyngbirk er den gamle mand, man møder, når man „går over sø og land“.

BØRNE

To af det danske børneteaters pionerer har bygget deres eget mini-teater, hvor publikum selv kan få lov at spille med, og hvor teaterdirektørerne diskuterer stykkerne med de 3-10 årige tilskuere.

Hvad med at bygge et børneteater i baghaven? Et rigtigt lille teater med scene, skuespillere, suffløse-kasse, sminkerum og mini-stolerækker til 60 små tilskuere. Denne noget usædvanlige tanke er for første gang her-

hjemme blevet realiseret af pædagogægteparret *Jytte og Tonny Lyngbirk* – han folkeskolelærer, instruktør og radiomand – hun børnehavelærerinde, forfatterinde og manuskriptforfatter.

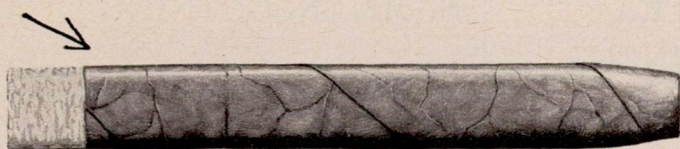
Ægteparret bor i et ganske alminde-

ligt parcelhus i den hyggelige landsby *Ishøj* ved Tåstrup, hvor det meste af baghaven domineres af den omtalte teaterbygning.

Ialt 112 kvadratmeter samt kælder, hvor teatersalen er indrettet, og hvor

Der går kølig røg af en god brand

313°C

10°C

En mild cerut som Silvana laves ikke af god tobak alene; der kræves også tobaksforstand og faglig kunnen.

Indlægstobakkerne skal være så små og regelmæssige, at trækket bliver let - cerutten skal udfyldes så jævnt, at branden bliver rolig og ensartet.

Så får rygningen et harmonisk forløb - med en kølig røg, der gør hvert eneste drag til en mild og behagelig nydelse med herlig smag af udsøgt Havana.

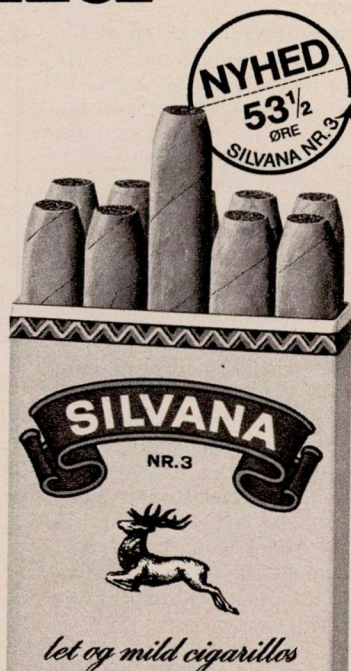
Sammenlign blot den nye Silvana med den cerut, De plejer at ryge. Det vil få Dem til at foretrække den nye Silvana i fremtiden.

NYHED

53 1/2

ØRE

SILVANA NR.3

TEATER i baghaven

Den tilbygning, som nu ligger i baghaven, rummer i kælderen teatersal, stueetagen garderøber og toiletter, mens førstesalen er forbeholdt arbejdsværelser.

startskuddet netop er blevet affyret til de første forestillinger.

Jytte og Tonny Lyngbirk er begge veteraner inden for børneteateret, og begge har en fast og ubrydelig tro på børneteaterets fremtid i Danmark.

Tilskuerne er næsten udelukkende børn fra børnehaver i København og omegn samt fra store dele af Sjælland. Alle interesserede kan dog få adgang, men institutionsbørnene er den faste grundstamme. Med bustransport til døren koster billetterne syv kroner pr. stk., og det er billigere end i København.

Børneteater har tidligere haft stor succes i København, hvor *Politikens Børneteater*, *Pingklubben* og *Casino* for år tilbage begejstrede den yngste generation. Så ebbede interessen for børneteater ud, og da familien Lyngbirk gik i gang for godt tre år siden, var der slet ingen konkurrence. Nu har børneteateret fået en flot renæssance med det permanente *Det lille Teater* samt *Comedievognen* i København. Dertil altså nu det nye Ishøj Børneteater.

Børneteater i enhver provinsby

Jeg er overbevist om, at børneteatrene vil skyde op over hele landet i de kommende år, og at der i enhver større provinsby er behov for et børneteater, siger Tonny Lyngbirk. Nu er vi selvfølgelig spændte på, hvordan det vil gå her i Ishøj, men indtil nu har vi i hvert fald haft stigende succes...

Det er lykkedes at forvandle underskud til overskud. Det første år i København på Allescenen gav 15.000 kroner i underskud, det næste 7.000 kroner – men i år har kulturministeriet givet os et tilskud på 25.000 kroner. De penge blev straks brugt til ansættelse af en altnu-ligmand, der er udnævnt til både registrator, skuespiller og lypasser m. m.

Børnene glemmer alt om sig, når eventyrspillet går over scenen.

– Endnu har børneteaterets virksomhed ikke givet så meget overskud, at der er blevet noget til os selv, fortæller Jytte Lyngbirk, der netop har lagt sidste hånd på sin 7. børne- og ungdomsbog. Vi beskæftiger os med børneteater, fordi det interesserer os, og hidtil har der kun været tale om fritidsarbejde i vinterhalvåret. Nu er situationen imidlertid en anden. Der er mere tid til opgaverne, og vi håber nu at blive professionelle børneteaterfolk...

Ingen ved noget om moderne børneteater

Det er en lettelse ikke længere at have den dyre teaterleje at kæmpe med. Dels kan det mærkes på billetpriserne, og dels bliver der mere tid til at høre børnenes mening.

Derfor samles alle tilskuerne – børn som voksne – efter hver forestilling i en lille tilstødende sal, hvor madpakkerne lukkes op, og hvor der diskuteres livligt. – Det er den omvendte verden – vi laver nemlig børneteater for at lære noget om børneteater, siger Tonny Lyngbirk. Ingen ved noget om moderne børneteater, hvilket vi bl.a. konstaterede under en studierejse til USA. Der findes ganske vist hyldevis af bøger om børneteater, men de fleste bygger på traditionerne fra før TV og filmen blev opfundet.

– Det moderne børneteater er derfor meget eksperimenterende, og vi opfordrer børnene (3-10 år) til at komme med kritik. Børn er et vidunderligt publikum, der måske ikke er så kritisk, men som til gengæld kan kede sig meget højlydt!

Jytte og Tonny Lyngbirk driver faktisk forskning i børneteater, og der er allerede blevet gjort mange væsentlige erfaringer. Bl. a. at børn kan forstå og acceptere meget mere, end man havde regnet med. Hidtil har børneteateret lagt vægt på det spændende, det søde og det morsomme. Nu har man konstateret, at også følelses-

mæssige begivenheder som fødsel, død, kærlighed, krig – ja, endog det absurde og meningsløse – har et børnepublikum måske fordi eventyr ofte ligger så tæt op ad absurd dramatik.

– Vi nærmer os mange emner, der hidtil har været absolut tabu for børneteateret, fortsætter Tonny Lyngbirk, der mener, at børn får en mere varm og følelsesmæssig oplevelse ved at se teater frem for at få i biografen.

– Man har altid undervurderet børnenes fatteevne, men det er farligt. Børnenes hjerner skal have noget at arbejde med, når de er i teater – men vi lægger vægten på det oplevelsesmæssige. Vi mener ikke, at børneteater skal virke pædagogisk og opdragende.

Publikum som skuespillere –

Det børneteater-interesserede ægtepar har hidtil sat syv forestillinger op i løbet af tre år. En enkelt forestilling, der spiller to-tre måneder, kan koste op til 15.000 kroner. Alle manuskripter bliver lavet af Jytte Lyngbirk, der har skrevet ca. 150 børnehørespil til radioen. Alle teaterstykkerne bygger på originale manuskripter, da det er svært at overføre børnedramatikken fra eventyrspillene i radioen til scenen.

Den væsentligste udgiftspost er til de professionelle skuespillere. Man har udelukkende kørt med professionelle skuespillere samt børn fra radioens juniorscene, men et nyt forsøg bliver nu taget op. Der udvælges børneskuespillere blandt publikum, og hver forestilling starter med instruktion for åbent tæppe. Her bestemmes det, hvordan børnene skal placere sig i forestillingen – og alle deltager udelukkende for oplevelsens skyld.

Ved således også at lade børnene prøve lykken på de skrå brædder håber Jytte og Tonny Lyngbirk, at børnene bliver mere åbne og positive teatertilskuere – også som voksne. kb.

Kød- suppe er altid godt

Selv om det hverken er dyrt eller vanskeligt at koge kødsuppe, er det som om denne gode forret til hverdag eller fest er gået lidt i glemmebogen. Det er synd, for intet er så godt at begynde middagen med en kold vinterdag som en portion dampende varm, kraftig, veltilsmagt kødsuppe.

Karen Kok fortæller her om hvordan oksekødsuppe koges, og kommer med forslag til forskellige typer suppe lige fra den gode, danske kødsuppe med 2 slags bol-ler til den meget lækre italienske suppe også kaldet stratacella.

Foruden suppeopskrifterne er der to opskrifter på kuvertbrød, hvis man skulle have lyst til også at bage det selv. Men lusede flutes eller franskbrød med sprød skorpe er nemmere og tit lige så godt.

Allerførst

Oksekødsuppe (grundsuppe)

2½ kg oksekank
3 l vand
salt
1 suppevisk
1 løg
½ selleri
2-3 gulrødder
2 porrer
1 persillerod

Kød og vand bringes langsomt i kog. Når suppen koger skummes den omhyggeligt. Salt tilsættes. Suppevisk bindes af porretop, sellerigrønt og evt. en lille kvist timian. Grønsager og suppevisk tilsættes. Suppen koger for svag varme under låg. Grønsagerne tages op efterhånden, som de bliver møre. Kødet koger videre ca. 2-3 timer. Suppen sies, skummes for fedt og smages til. Hvis man ønsker suppen helt fri for fedt, sies den igennem et kaffefilter eller et tyndt stykke stof. Det kogte kød kan spises varmt med kartofler og peberrodssous eller bruges til hachis, lobescoves, bixsemad eller lignende retter.

1. Gammeldags oksekødsuppe

Suppe
Suppeurter
1 pk. Danefrost kød-
og melboller

Suppeurterne skæres i små terninger. Suppen varmes op til kogepunktet. Urter, kød- og melboller tilsættes. Suppen bringes til kogepunktet igen, men må ikke koge.

2. Bouillon med ærter og asparges

1 liter suppe
½ pk. Danefrost
fine ærter
¼ ds. Svendborg
asparges

Suppen affedtes og bringes i kog. De frosne ærter og asparges tilsættes. Suppen bringes til kogepunktet igen.

3. Helens suppe

1 liter suppe
3-4 stænger blegselleri
3-4 tomater

Blegsellerien skæres i snitter og tomaterne i tynde både. Suppen bringes i kog. Blegselleri og tomater tilsættes. Suppen bringes til kogepunktet, men må ikke koge.

4. Italiensk suppe

1 liter suppe
2-3 æg
hakket persille

Suppen bringes i kog. De sammenpiskede æg piskes kraftig i, mens suppen koger op. Suppen serveres med hakket persille.

5. Saltstænger (24 stk.)

3 Danefrost
butterdejsstykker
æg til pensling
groft salt

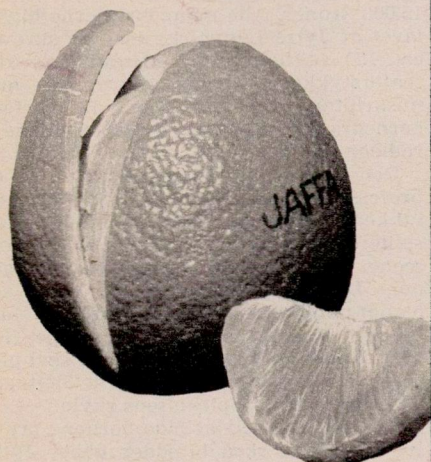
Dejen optøes ca. ½ time ved stuetemperatur. Hvert stykke rulles ud til 12 x 16 cm. De skæres i otte 2 cm brede strimler. Pensles med æg og drysses med groft salt. Bagetid: ca. 6 min. ved god varme (200°).

6. Kuvertbrød (ca. 25 stk.)

50 g margarine
250 g mel
15 g gær
1½ dl mælk
evt. ½ æg
½ tsk. salt
½ tsk. sukker

Margarinen smuldreres i melet. Gæren udrøres i den lunkne mælk og tilsættes sammen med de øvrige ingredienser. Dejen æltes godt igennem. Stilles lunt til hævnning ca. 30 min. Dejen slås ned og formes til gifler, el. små brød. Efterhæver på smurt plade ca. 15 min. Pensles med æg. Bagetid: ca. 10 min. ved god varme (200°).

sommerfrisk
med
Jaffa
appelsiner
-hver dag!

En god kop kaffe

Det er nemt, hurtigt, hygiejnisk at lave kaffe med Cirkelkaffefiltre, og de udnytter kaffebønnernes kraft og aroma fuldstændigt. Brugsen har Cirkel-kaffefiltre i størrelserne 2, 3 og 6 samt tragte, der svarer til filterstørrelserne.

Kaffefiltrenes emballage er meget praktisk og pæn. Som billedet viser, er den nederste trekant af polyposen revet af i perforeringen, og filtrene kan nu et efter et trækkes ud. Foroven i polyposen er der et hul, så den kan hænges op.

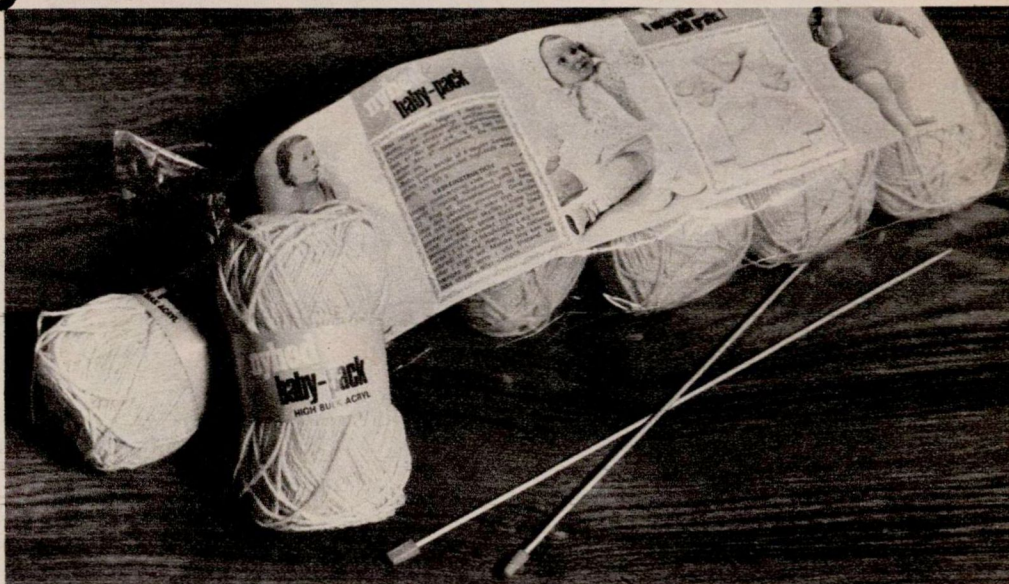
På posen er der en klar og let læselig brugsanvisning, udarbejdet af FDBs prøvekokken og FDBs centrallaboratorium. Følges brugsanvisningen nøje, er kaffesuccessen hjemme.

Læg især mærke til, at filtret anbringes i en tør tragt, og kaffen gennemfugtes med lidt kogende vand. Derefter hældes vandet på i en stråle midt i filtret. Ikke noget med at svinge vandstrålen op og ned ad filtrets sider eller rundt langs filtrets kant for at skylle kaffen ned. Forsøg viste nemlig, at kaffen bliver cirka ti procent stærkere, når strålen hældes midt i filtret. Rør aldrig i filtret. Det går let itu, når det er vådt, og kaffegrums i kopperne er tyrkernes sag.

Som led i centrallaboratoriets undersøgelser blev der foretaget sammenlignende forsøg med de forskellige kaffefiltre på det danske marked. Det viste sig, at FDBs Cirkel-kaffefiltre er fuldt på højde med de bedste, og at gennemløbstiden ligger endog meget fint.

Cirkel-kaffefiltre koster for størrelse 2 (1-5 kopper) 80 øre pr. pose. For størrelse 3 (1-10 kopper) 1,48. Den nye størrelse 6 koster 1,95 pr. pose. Alle poser indeholder 40 Cirkel-kaffefiltre.

Det nye kaffefilter, størrelse 6, har yderligere den fordel, at der kan laves seks kopper kaffe med een påfyldning. Det er derfor en praktisk størrelse at have i huset til et større kaffe-komsammen.

Brugsens STRIKKE-opskrifter

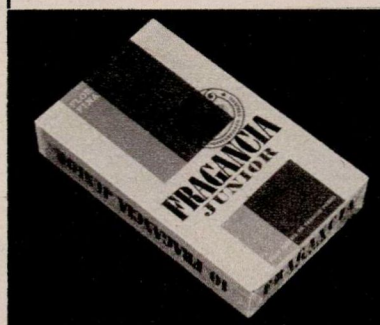
Brugsen kan ikke have et bredt udvalg i strikkegarn og opskrifter. Men noget kan fås, og det, der er, er valgt med omtanke.

Til de mange, der godt kan lide at strikke sokker og strømper af det meget stærke Slidmandgarn, er der nu et ark med tre opskrifter. Det koster 40 øre. Har brugsen ikke opskrifterne hjemme, kan de hurtigt skaffes (ordrenummer 71 98 25 S) – gælder dog ikke for HB.

En anden fin ting er *babypack* med seks

nøgler tretrådet, kamgarnsspundet acrylgarn. Det er fortrinligt til småbørnstøj, fordi det hverken krymper eller filtrer i vask. Det er nemt skyllet rent i et finvaskemiddel (*Blida* – læs og følg vaskeopskriften).

Med *babypack* følger fire opskrifter, som omfatter elleve stykker babytøj. Garnmængden i pakken er tilstrækkelig til en af hovedopskrifterne. Garnet fås i farverne: hvid, lyseblå, rosa, gul, lysegrøn. Prisen er 11,85 pr. pakke. Fås i brugsen og i HB-Comus.

* Vi er nogle stykker, som holder meget af cerutten *Fragancia*. Den store *Fragancia* cerut er selvfølgelig dejlig, men vi synes, den er lovlig stor for damer. Derfor blev vi meget glade, da *Fragancia junior* så dagens lys. Men nu siger vores brugs, som ikke har den mere, at den snart skal udgå. Det er vi meget kede af. Må vi ikke nok beholde den? –

G. M. Naskov.

* Der er ikke tale om, at *Fragancia junior* skal udgå, svarer FDBs tobaksfabrik i Esbjerg. Tværtimod er såvel *Fragancia* cigaren som den store og den mindre cerut kommet i en ny og meget tiltalende emballage. Tobaksfabrikken har ingen indflydelse på brugsens tobakssortiment, men hvis De fortæller Deres brugs, at De er *Fragancia*-cerut-fan, så kommer den sikkert med i sortimentet.

Siden 1962 har Mifu diætmargarine været fremstillet af Otto Mønsted som fællesmærke for alle danske margarinefabrikker, idet salget oprindeligt var for lille til at det ville være rationelt om hver margarinefabrik fremstillede sin diætmargarine. Nu er salget imidlertid så stort, at FDBs margarinefabrik i Viby selv har overtaget produktionen af diætmargarine.

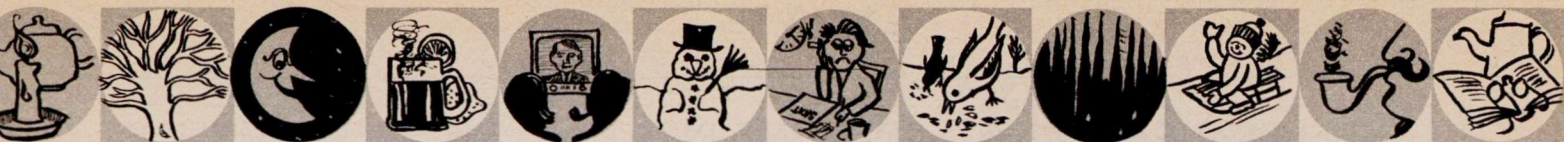
Denne forhandles under navnet *Karen Koks diætmargarine* i 400 g bægge (samme type som anvendes til Karen Koks plantemargarine) til kr. 2,95.

Karen Koks diætmargarine har nøjagtig samme sammensætning som Mifu, så alle forbrugere som hidtil iflg. lægens råd eller efter egen tilskyndelse har spist Mifu-diætmargarine kan trygt skifte til Karen Koks.

DIÆTMARGARINE

ORIGINAL FRANSK SENNEP

Hvor findes i dag en sur sennep her til lands, spurgte *Conrad Bjerre-Christensen* i en artikel om sennep, hvori han bl. a. priste de dejlige *franske* sennep.

FDBs sennepsafdeling i Viby greb ideen og kontaktede den franske fællesforening. Det resulterede i, at vor sennepsfabrik nu importerer fransk sennep af Dijon-typen i beholdere, hvorfra der fyldes i de meget „franske“ tuber, FDBs reklamefolk har været mestre for.

Det er en kraftig, frisk og finkrydret sennep med pikant smag. En rigtig specialitet, som sennepskendere vil være lykkelige for at indlemme i husets krydderi- og senneps-samling. Prøv den på pølser, på sylte, på letsaltede varer og på smørrebrøddet. Karen Koks franske sennep holder sig meget længe i tuben, blot den opbevares køligt. Prisen er overkommelig: 1,55 for en tube med hundrede gram i.

BRUGSEN HAR VERDENSNYHEDEN

Pølser, pakket i alufolie, der har samme holdbarhed som pølser i dåse (helkonserver), *det* er en verdensnyhed, som vor betrængte kødkonserverindustri nok skal høste laurbær på.

Det er A/S Holstebro svineslagteri Royal Dane, som har æren for dette fremstød inden for konserver. For et par måneder siden lod de bomben springe med det første sortiment: tre slags pølser, som alle fås i brugsen:

- * *Royal Dane pølser* (som bajerske pølser)
- * *Royal Dane medister*
- * *Royal Dane pølser i tomatsoase*

Pølserne er af høj kvalitet. De indeholder mindst 80 pct. kød og højest 5 pct. mel. Det er en af fordelene ved alufolie, at pølsernes velsmag, til trods for at de er helkonserverede, bevares meget fint fordi de kun behøver en fjerdedel af den kogetid, som dåsepølser må have for at være gennemkogte.

Pølserne behandles ganske som anden helkonserver. Der skal altså ikke tages hensyn til køligheden. Der er ingen overflødig luge ved pølserne. De vejer og fylder kun lidt i indkøbsnettet, og de tager kun beskeden plads op i spisekammeret.

Tilberedningen sker simpelt hen ved, at pølserne i aluposen lægges i gryden med kogende vand i fem-seks minutter og så: *klip og server.*

Skal pølserne ristes eller steges, klippes posen op, og pølserne skrider ud af posen og ned på panden med det brunede smør. Ingen dåseåbner. Ubetydeligt affald. Ingen grydeopvask.

Der er seks Royal Dane pølser i hver pakning eller fire stykker medister. Vægten på en pakning er 250 gram. Prisen ligger på linje med tilsvarende kvaliteter i dåse og snarere lidt under ferske pølser.

Diætmargarine adskiller sig fra andre vegetabiliske margariner ved at have et meget højt indhold af de såkaldte essentielle fedtsyrer (dobbelt umættede fedtsyrer, linolsyre) og margarinen er ikke tilsat salt. *Karen Koks plantemargarine*, som også er en ren vegetabilisk margarine indeholder ca. 25 % af de essentielle fedtsyrer, medens *Karen Koks diætmargarine* indeholder 40 %.

Motiveringen for diætmargariners fremkomst er som bekendt, at lægevidenskaben mener, at der er visse holdepunkter for, at forholdet mellem mættede og umættede fedtsyrer i kosten *kan være* af betydning for hjerte- og karsygdomme (forkalkning). Men virkelig tilbunds i sagen er man langt fra kommet, og sandsynligvis er der et utal af andre faktorer der også må tages i betragtning.

Babino ventil narresut er dyrere i indkøb end almindelige sutter. Men den er alligevel billigere. For den holder meget længere, og så er den sikker. Barnet kan ikke skille den, og selve gummisutten er tykere og stærkere end normalt.

Babinol sutten er brudsikker. Hverken plade eller ring kan knække. Sutten kan koges uden at ændre form. Den fås hvid eller lyseblå i en hygiejnisk pakning til kr. 1,50 for én og 2,50 for to.

IKKE NOK at kunne sit kram

Er det bedre at være omgængelig, opfindsom og pålidelig end ansvarsfuld, hensynsfuld, moden, stabil, systematisk, skarpsindig, retscaffen eller tolerant? Eller forholder det sig snarere omvendt? Er evne til lederskab vigtigere end dygtighed, prestige, sikkerhed, pligtfølelse og uafhængighed?

Det virker lidt voldsomt – næsten som en meget svær gåde – at få smidt så mange spørgsmål i hovedet på en gang. Nogenlunde sådan går det imidlertid mange år af dem, der søger stillinger som brugsuddelere. Omkring 90 procent af uddelerstillingerne inden for supermarkederne besættes i dag efter nye principper. Og spørgsmål som de nævnte hører med i denne udvælgelsesprocedure, som FDBs konsulenttjeneste har arbejdet med i nogle år og sidst har ændret på grundlag af et forsøgsarbejde fra Institut for Organisation og Arbejdssociologi ved Handelshøjskolen i København.

Samvirke var med, da et udvalgt hold uddeleransøgere nylig blev testet – sådan hedder det – i FDBs centralafdeling i Albertslund. Også forbrugerne har jo i høj grad interesse i at vide, hvem det er, der bærer ansvaret for den daglige ledelse af brugsforeningerne.

De ansøgere, vi fulgte, deltog i den egentlige slutspurt om den opslåede stilling. Konsulenttjenesten indstiller som regel kun fem ansøgere til denne én-dags udvælgelsesprocedure, der varer i ca. otte timer.

Programmet var dels en regnskabs gennemgang, dels en blanding af skriftlige og mundtlige opgaver med hovedvægten på mundtlige interviews samt en diskussion mellem ansøgerne. Denne diskussion tog sit udgangspunkt i den skriftlige opgave, der drejede sig om at udpege en moderne butiksliders vigtigste egenskaber.

Ansøgerne indstilledes til udvælgelsesproceduren på grundlag af deres faglige kvalifikationer, som er nødvendig, men ikke i sig selv tilstrækkelig, forudsætning for at komme i betragtning til stillingerne. Også egenskaber som samarbejdsevne, temperament, humør m. v. spiller en rolle, og disse har brugsforeningsbestyrelsen igennem proceduren langt større muligheder for at bedømme end tidligere.

Udvælgelsesdagen blev en spændende, men uægtelig også en noget ualmindelig oplevelse. Det er nok heller ikke enhver butiksleder, som forinden ansættelsen opfordres til at føje kommentarer til så kontroversielle spørgsmål som demokrati på arbejdspladsen,

livsanskuelse, udbyttedeling osv. ... etc. ... mm.

Til at begynde med kunne diskussionen måske godt forekomme lidt uægte, når deltagerne kappedes om at få sagt „det rigtige“. Som da det under diskussionen om butiksførhold uimodsagt blev fastslået, at personalet skal bestå af *flinke, tiltalende, imødekommende og høflige mennesker*, som i forholdet til deres arbejdsplads udviser *ærlighed og interesse*. Senere gik deltagerne så heftigt ind i debatten, at de periodevis ganske åbenbart glemte at lægge de pæne stndpunkter for dagen, som var medbragt hjemme-

Når brugsforeningernes daglige ledere, uddelerne, udvælges ved FDBs medvirken, sker det efter nye metoder. Der er brug for folk, som udover at have de faglige kvalifikationer i orden er kontaktskabende og inspirerende butiksledere. En uddeler skal være gjort af et særligt stof, og i denne artikel fortælles om, hvad der gøres for at finde de bedst egnede.

fra, og som mange menneskers tilstedeværelse ellers godt kunne indbyde til.

Da diskussionsdeltagerne var talt helt varme, røbedes det, at enkelte uddelere ikke umiddelbart ville diskvalificere en ansøger på forhånd, fordi vedkommende var langhåret. Ja, en lærkort ekspeditrice kunne måske oven i købet stimulere salget, hvis hun blev anvendt med tilbørlig nænsomhed, bemærkede en af deltagerne.

Der var bred enighed om at honorere de ansatte for deres andel i et smukt driftsresultat og at give butikslærlingene en bedre erhvervsorientering. Derimod var der delte meninger om det betimelige i, hvor stærkt en butiksleder må gå ind i det offentlige liv, for eksempel med hensyn til deltagelse i religiøse eller politiske foreninger; men alligevel lykkedes det at finde frem til en fælles indstilling.

Da udvælgelsen omsider var overstået, talte Samvirke med Kursusleder Freddie Birtø, der som regel leder ud-

vælgelsesmøderne på centralafdelingerne.

– Gik De nu ikke ansøgerne lige lovlig hårdt på klingene?

– Egentlig ikke, selv om det for udenforstående kan se sådan ud. I virkeligheden var det jo ikke de pågældendes uforgribelige meninger om dette og hint, vi var ude efter; emnerne var til dels frit valgt og synspunkterne absolut uforbindende for nogen. Formålet var derimod at sammenligne deres evner til samarbejde, at se, om nogen ville skære igennem under diskussionen, prøve at dominere, i givet fald hvordan, samt lægge mærke til måden at argumentere på.

Bag de mange opgaver, som for en overfladisk betragtning kan tage sig ud som spredt fægtning, findes naturligvis en gennemtænkt systematik. Rygter om amerikanske udvælgelsesmetoder har også nået os og er årsag til en stadig væren på vagt for ikke at overskride privatlivets tærskel. Der er mange ting, som ikke vedkommer andre, og dette skal respekteres. Man undværer hellere en oplysning end tramper ind i den enkelte ansøgers „glashus“.

– Virker ansøgerne selv glade ved tanken om at skulle være i ildlinien en hel dag?

– Det er klart, at en vis nervøsitet i starten er til stede, men det er sjældent en virkelig hemsko. På trods af, at fire ud af fem ansøgere går skuffet væk, spores der stadig stigende tilfredshed med udvælgelsesmetoden.

– Men inden strabadserne sker en sortering af ansøgningerne?

– Ja, i dag arbejdes med en halv snes forskellige bedømmelsesfaktorer, der hver indgår med forskellig vægt. Der indhentes oplysninger fra konsulentside, fra uddannelsesstederne, nuværende principaler samt fra de konsulenter, der arbejder med regnskab og foreningsforhold. Derimod lægges der ikke større vægt på anbefalinger.

Kursusleder Freddie Birtø slutter:

– Brugsforeningsmedlemmerne kræver i dag, at den dygtige butiksleder skal være kontaktskabende og sammen med sit personale kunne tilbyde kunderne en god service og en venlig, indbydende butik.

Med den udvikling, detailhandelen i dag er inde i, er det langt fra sikkert, at kravene til butikslederen af i dag er de samme om blot ti år. Derfor forsøges udvælgelsen lagt så fremtidsorienteret som muligt. Det er da også ting, som udnyttelse af intelligens, samarbejdsevner og generelle lederevner, der indgår med de største lodder på vægtskålen.

– FDBs konsulenttjeneste medvirker i dag i så godt som alle uddeleransættelser, og denne rådgivning vil mere og mere udstrække sig til også at gælde førstemandsansættelser i supermarkederne og dobbeltsupermarkederne. Det er en vigtig fremtidsopgave for brugsforeningerne at få organiseret en personalepolitik, som lægger forholdene til rette for gode advancements- og udviklingsmuligheder for de ansatte.

Save, save brænde ...

Selv om mange af vore huse og fritidshuse opvarmes på tidsvarende måde med oliefyr, gas eller elektricitet, er en buldrende ild i pejsen eller brændeovnen ofte det, der sætter prikken over i'et i opholdsstuen. Det er ikke så lidt brænde og tykke grene, man selv kan skaffe sig sommeren igennem, hvis beplantningen på en bare halv snes år gammel grund skal holdes i ave.

Det vigtigste værktøj er saven. Savbladene fremstilles nu i kvaliteter, der gør endog savning i frisk træ til en fornøjelse. Brugsens udvalg i save og savblade omfatter også det danske fabrikat „Jack“, på billedet her vises de bladformer og -tandinger, der egner sig til de forskellige savarbejder.

topsavbladet til træbeskæring

gruppe- og høvletænder til savning i tykke stammer

tanding til tyndere stammer og grene

universaltanding til grensavning

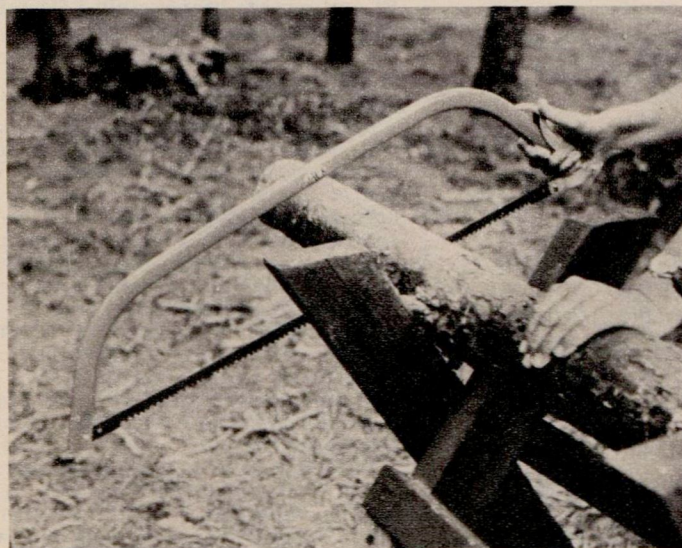
krydsfilet tanding til grovere snedkerarbejde

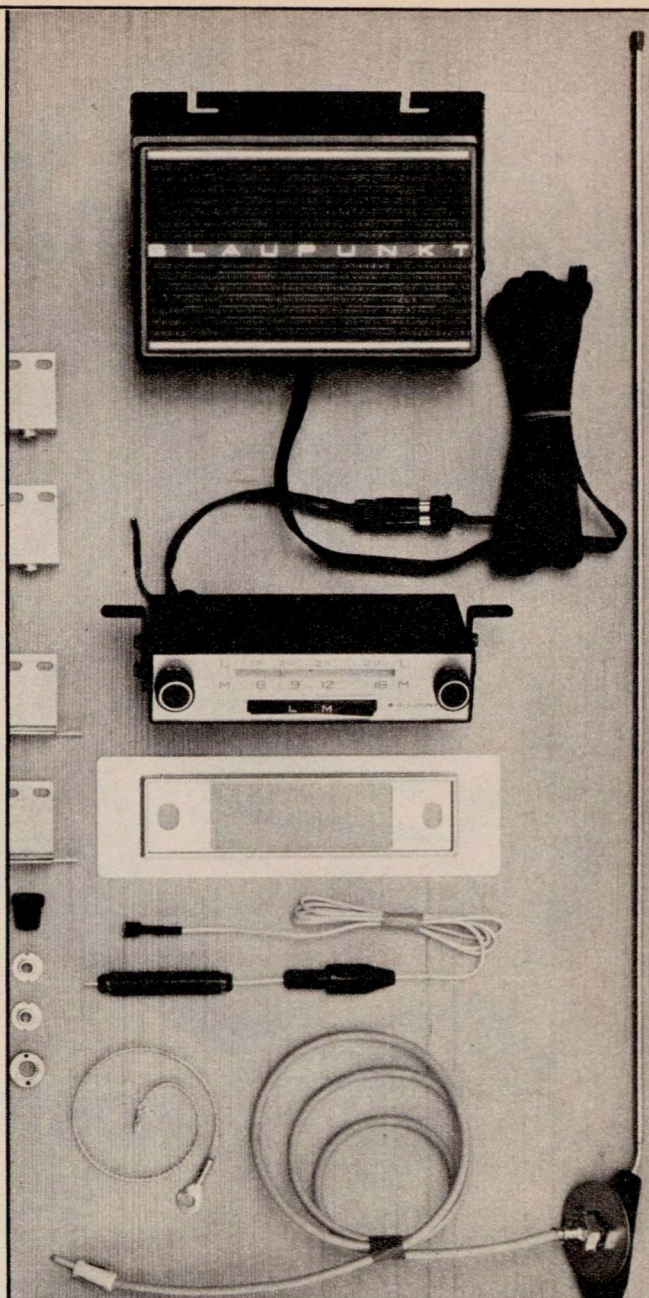
retfilet tanding til snedkerarbejde

Savbladene er specialhærdet og skal ikke files, den særlige udformning af tænderne på de fire første blade gør, at saven ikke sætter sig fast i frisk træ.

Komplette bøjlesave af stålør koster fra godt 12 til ca. 19 kr., løse savblade i de omtalte kvaliteter koster fra 5 til 7 kr. Topsaven til godt 9 kr. har et rørformet plasthåndtag, der kan forlænges med en træstang, så man også kan nå grene i toppen.

Den særlige spændeanordning på bøjlesaven er udformet som et godt håndtag.

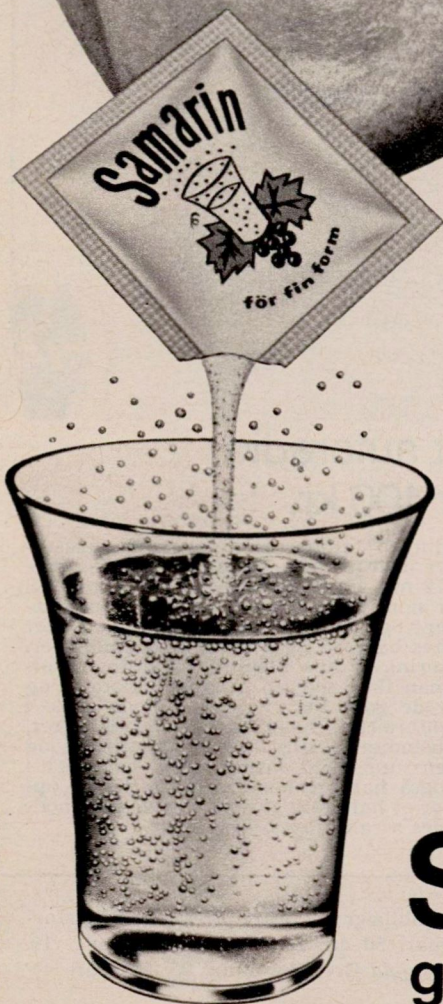
Komplet autoradio til under 400 kr.

Blaupunkt „Solingen“ autoradio er en fuldtransistoriseret modtager med mellem- og langbølge. Den måler 153 mm x 72 mm og er 38 mm høj og koster 288 kroner. Den er nem at anbringe under instrumentbrættet i enhver vogn, uanset mærke og årgang, idet den kan tilsluttes både 12 og 6 volts akkumulatorer. Bøjler til montering og alle tilslutningsledninger følger med, har man ikke selv en brugbar højttaler og antenne, koster de godt 100 kr. Skal radioen sidde i selve instrumentbrættet, hvad mange foretrækker, koster det nødvendige ekstratilbehør, frontplade og specialmøtrikker, under 20 kroner. Det hele fås i Brugsen, som også har brochure med yderligere oplysninger. Der er et halvt års garanti, service på modtageren varetages af alle Bosch-depoterne.

Brugsforenings-jubilæer: 75 år: Erritsø Brugsforening, 27. februar. 50 år: Hodde Brugsforening, 19. februar. Flauenskjold Brugsforening, 25. februar.

Godt humør...

koster kun
15 øre
om dagen

Der findes så mange ting, som kan give dårligt humør og gøre dagen grå og trist – men heldigvis findes der også et effektivt middel mod dårligt humør. Drik et glas herligt forfriskende Samarin hver morgen eller til måltiderne, og De føler Dem straks som et nyt menneske.

Samarin
gi'r øget velvære

A/S Cederroths

ANKENÆVN FOR NYBAGTE HUSEJERE

Der er oprettet et ankenævn for købere af typehuse – d. v. s. for størstedelen af alle nybyggede enfamiliehuse. I artiklen her gøres rede for det nye ankenævns sammensætning og arbejdsform, ligesom en række typehusfabrikanter fremsætter deres syn på nævnet og på arten af de klager, man kan vente.

Nu vil også nybagte husejere kunne klage deres nød uden at behøve gå rettens vej. En af de yngste brancher herhjemme, *Foreningen af Typehusproducenter* i Danmark, har nemlig pr. 1. januar i år oprettet et ankenævn, der påtager sig at afgøre tvistigheder mellem bygherre og producent.

Der er utvivlsomt behov for et sådant ankenævn herhjemme. Hvert år bliver der bygget ca. 25.000 enfamiliehuse. Heraf regner man med, at ca. to tredjedele er såkaldte typehuse. De fleste af disse huse bliver bygget af Typehusforeningens 43 medlemmer.

Det nye ankenævn er imidlertid også villig til at behandle klager fra ikke-medlemmer.

– Men så er det selvfølgelig en forudsætning, at der er enighed herom mellem bygherre og producent, siger Typehusforeningens generalsekretær, advokat *Per Schmidt*, København, der har stået for det praktiske arbejde med ankenævnets oprettelse.

Et ømt punkt: branchefolk i flertal

Der er en enkelt ting ved det nye ankenævn, som maner til eftertænkning. Kun et af nævnets fem medlemmer er hentet uden for typehusproducenternes kreds.

– Vi ved, at her er et ømt punkt, men det har ikke været muligt at etablere nævnet anderledes, forklarer generalsekretæren. Det er uhyre svært at finde folk uden for branchen med det fornødne kendskab til typehuse. Men der er dog den garanti, som ligger i, at vi selvsagt ikke er interesseret i at få vores afgørelser underkendt ved domstolene – og utilfredse bygherrer er selvfølgelig velkomne til også at prøve at få medhold ad rettens vej. For yderligere at nå frem til så saglige afgørelser som muligt, skal *Teknologisk Institut* samt *Danmarks Tekniske Højskole* i tvivlstilfælde medvirke som konsulenter.

Det kommer til at koste typehusproducenterne 30-40.000 kroner om året at opretholde ankenævnet, og for at udelukke de rene kværlanter, skal klagerne før hver sag stille 500 kroner i depositum. Hvis kunden får medhold, leveres pengene ubeskåret tilbage. Når klageren delvis får medhold, skal parterne dele omkostningerne, mens

bygherren kommer til at hænge på alle udgifter, hvis han taber sagen.

- Vi finder ikke, at 500 kroner i depositum er for meget, da klagerne også må vise deres ærlige vilje, siger typehusfabrikanterne. Og et sådant beløb er trods alt ikke overvældende sammenlignet med, hvad det koster at bygge hus.

- Vi agter virkelig at gøre en indsats for at blive anerkendt som et sagligt og retfærdigt organ, bedyrer advokat Per Schmidt. Det er lykkedes for andre klagenævne, hvis afgørelser også træffes af branchefolk. Og ankenævnets medlemmer får selvfølgelig ikke lov til at være med i bedømmelsen, hvis det drejer sig om en klage over et af deres egne huse. Så vil suppleanter træde til. Det er i vores egen interesse, at det, vi laver, kan stå for kritik...

Om ankenævnets rent praktiske arbejde kan oplyses, at det indkaldes for at behandle én sag ad gangen. Herefter følger en besigtigelse af huset, og om nødvendigt indhentes der udtalelser fra videnskabelige eksperter. Hvis der er tale om et selvbyggerhus, kan selvfølgelig kun en vurdering af materialerne blive aktuel.

200 byggefirmaer krakket på få år

Typehusbyggeriet tog først fart i 1950'erne, så der er tale om en ung branche, og Foreningen af Typehusproducenter i Danmark har da også kun fem år på bagen. Foreningen er imidlertid anerkendt som den officielle repræsentant for branchen, bl. a. ved forhandlinger med Nationalbanken og myndighederne.

Selv om branchen er så ung, er der sket store omvæltninger de senere år på grund af rationaliseringen inden for byggesektoren. Et par hundrede af de mindre typehusfirmaer er gået ned og hjem i løbet af en kort årrække, oplyser direktøren for et af de største firmaer inden for branchen.

De store firmaer, der dominerer typehusmarkedet, vil sætte alt ind på ikke at komme i berøring med det nye ankenævn - hvis man ellers kan tro de udtalelser, som SAMVIRKE har indhentet i forbindelse med et rundspørge til en række producenter. De fleste anerkendte firmaer yder mindst et års garanti på den håndværksmæssige kvalitet - men det hænder jo, at klagende kunder får den besked, at netop den ting ikke omfattes af garantien. Bl. a. derfor modtager typehusforeningens sekretariat hvert år en række klager.

De mest almindelige klager

Ved rundspørget forsøgte vi at belyse, hvilke byggeklager det nye ankenævn især vil komme til at behandle. Det synes, som om dårligt murerarbejde er noget af det, der vil trænge sig mest på. Dertil kommer huse, der synker på grund af blød bund eller dårlig støbning, skæve gulve, dårlig udvendig bræddebeklædning m. m.

Direktionssekretær Egon Petersen, N. S. Høm-typehuse: Jeg tror, at nævnet mest vil komme til at beskæftige sig med tvivlsspørgsmål om kvalitet - det være sig såvel med hensyn til materialer som arbejdsudførelse. Om tagrenderne ligger rigtigt, og bryggersgulvet ikke er skævt. I elementhuse vil det nok mest være skabe og tagspær samt andre ting, der kan ses med det blotte øje. Men iøvrigt tror jeg, at nævnets største opgave bliver at virke præventivt.

Underdirektør H. Orth, firma Johan Christensen: Der synes at være behov for et ankenævn, men her hos os foretrækker vi at tale os til rette om sagerne. Vi ønsker at

god tobak til rimelig pris...

Som ceruttryger skylder De Dem selv at prøve Brugsens Nummer-cerutter! - Der er en Nummer-cerut for enhver smag, så uanset om De vælger nr. 28, nr. 30 eller nr. 46 er De altid sikker på at få fuld tobaksnydelse - og det til en pris, der ligger under, hvad De ellers er vant til at betale for så gode cerutter!

BRUGSEN

Cerut nr. 28

Æske à 10 stk. kr. 4.50

Kasse à 50 stk. kr. 22.50

Cerut nr. 30

Æske à 10 stk. kr. 5.20

Kasse à 50 stk. kr. 26.00

Cerut nr. 46

Æske à 10 stk. kr. 6.20

Kasse à 50 stk. kr. 31.00

NU

**Mac's-hvide
tænder
på 2 friske måder**

Mac's fluor spearmint

NY spearmint
kølig, forfriskende, spændende
foretrukket af unge
verden over
eller

Mac's fluor peppermint

peppermint
den populære Macs der allerede
i dag foretrækkes af mere end
1.3 million danskere

Vælg selv!
væk munden med Macs
den eneste tandpasta
der giver frit valg
i smag

Man ser det straks... Macs gør gule tænder hvide

gøre alt for at undgå ankenævns- og rets-sager. Jeg mener ikke, vi har haft en rets-sag de sidste fem år.

Direktør *Bernhard Nielsen*, Roslev-Huse, Skive: Jeg tror, at det især er de små firmaer, der vil få det nye ankenavn at føle. De gamle fabrikanter inden for branchen er for drevne og dygtige. Vi har ikke brug for ankenavn i vores forretning og vil heller aldrig få det.

Direktør *Helge Aboe*, Stjerne-Husene: Murerarbejdets kvalitet er et ømt spørgsmål. Der laves en del sjusk rundt om på arbejdspladserne, og dårligt murerarbejde er næsten ikke til at rette op. Så her får ankenævnet noget at lave. Endvidere kan jeg forestille mig klager, fordi det ofte varer alt for længe, inden firmaerne kommer og udbedrer de uundgåelige fejl, som de er forpligtet til. Iøvrigt mener jeg, det vil være ekstra pinligt at blive hængt ud af et forum af kolleger i ankenævnet – så mange vil passe på og yde mere service end vanligt.

Ingeniør *Bent C. Mortensen*, I. P. Typehuse: Dårlig fundering og revner i husene er vel noget af det, der vil trænge sig mest på i det nye ankenavn. Men der er altid mangler ved et nyt byggeri – det er ikke, som når man køber en ny bil. Det sker også, at husene ikke er bygget helt efter de krav, der er skrevet kontrakt om. En undersøgelse blandt 20 af mine egne huse har iøvrigt vist, at de samme mangler sjældent går igen.

Direktør *Børge H. Pedersen*, A. H. B. Huse: Jeg mener ikke, at de gode og seriøse firmaer vil få kontakt med ankenævnet. Det vil først og fremmest blive til skade for de døgnfluer, der dukker op inden for branchen. Det er ingen skade til at få ryddet op – der er for mange brændte kar. Gulve og lofter samt udvendig bræddebeklædning og sjusket lagte fliser i badeværelset er nogle af de ting, der efter min mening vil blive klaget mest over...

Det nyeste firma i typehusbranchen er, som omtalt i sidste nummer af Samvirke, FDBs datterselskab, *Tectum*. Da det først for ganske nylig har lanceret sit Tectum kassettehus, har det af gode grunde ingen erfaring med typehus-klagesager, men om sin stilling til ankenævns-problemet siger direktør *Helge Hansen*:

Det er en vanskelig opgave at vælge hus, og for de fleste enfamiliehus-købere er det vel den mest vidtrækkende økonomiske disposition, de kommer til at foretage sig.

Det er derfor et naturligt forbrugerkrav, at køberen, inden han træffer sin afgørelse, skal have udførlig oplysninger – f. eks. en fast pris, nøjagtig beskrivelse af indretning og materialer, en fast leveringstid og en finansieringsplan. Han skal ganske nøje vide, hvad han går ind til – og have et sted at henvende sig, hvis han mener, at aftalen ikke er overholdt.

Ud fra disse synspunkter kan vi helt tilslutte os tanken om et ankenavn – hvor vi lægger vægt på en stærk forbrugerrepræsentation – og vi går desuden ind for en ordning, der sikrer forbrugerne de mest udførlige oplysninger, inden de køber hus.

Varedeklaration

I tilknytning til Tectum-direktørens sidste bemærkning kan vi oplyse, at en varedeklarations-ordning for typehuse nu er på trapperne. I arbejdet med udformningen har bl. a. deltaget Statens Byggeforskningsinstitut, Byggecentrum, Statens Husholdningsråd, Danske arkitekters Landsforbund, Foreningen af Typehusproducenter samt Forbrugerrådet.

kb.

brug
SMØR
det gør vi

Hvornår skal De ha' smørstegte torskalahaler?

De meget små torsk kaldes stegertorsk. Det er dem, Deres mand kommer hjem med - når han bestemt mener, at tommestokken er krøbet på fisketuren. Hvis De ikke får torsk på denne måde - d.v.s. under 1 kg - vil jeg anbefale, at De køber torsk hos fiskehandleren. Bed om torskalahaler. De er nemme at ha' med at gøre, fordi benene let lader sig fjerne ved serveringen. De krydrer torskalahalerne med salt og peber på begge sider - vender dem i mel- og steger i rigeligt brusede smør. Jeg skriver udtrykkeligt rigeligt, fordi halerne suger meget til sig under stegningen.

Brun halerne kraftigt på begge sider - sæt dem evt. i ovnen for færdigstegning. Eller steg langsomt videre på panden. For at sikre Dem, at torskene er stegt, stikker De en spids kniv ind ved ryggen. Er fisken blodig ved benet, skal den ha' lidt mere. Når halerne er gennemstegte, serveres de med stegesmørret - samt den sky. De kan få ved at koge panden af med lidt eddike.

Lidt friskhakket dild og persille forhøjer velsmagen.

Smør smager dobbelt så godt!

KUPON Conrad Bjerre-Christensen har skrevet en festlig folder med mange gode opskrifter. Har Deres handlende den ikke, så skriv tydeligt med blokbogstaver på kuponen - og De får folderen tilsendt **GRATIS!**

Navn _____

Adresse _____

Afd. 3.12.68

Sendes som tryksag til Mejeribrugets Hjemmemærked-kontor. Postbox 54, 8100 Århus C

Det er altid
Ambassador-tid...

AMBASSADOR
PORTVIN
halvsød, 1/1 fl.

25²⁰

AMBASSADOR
MADEIRA
sød, 1/1 fl.

25²⁰

AMBASSADOR
SHERRY
halvsød, 1/1 fl.

25²⁰

AMBASSADOR
MOUSSEUX
halvsød, 1/1 fl.

18⁵⁰

Der er altid en anledning til at glæde Dem selv - og Deres gæster - med et glas Ambassador Portvin, Sherry, Madeira eller den mousserende Ambassador.. som en festlig optakt til en god middag, en hygge-drink ved TV-tid - eller når De trænger til at ha' det rart og være rigtig god ved Dem selv!

NYHED

Ambassador Portvin,
Sherry og Madeira fås
nu også i en populær
MEDIUM-SERIE.

BRUGSEN